

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: historie
Studijní program: specializace v pedagogice
Studijní obor: historie – český jazyk

Restituce po r. 1990 na příkladu rodu
Des Fours-Walderode

The Restitution after 1990 Illustrated by an
Example of the Family of Des Fours-Walderode

Bakalářská práce: 2011 – FP – KHI – 052

Autor:
Věra Valentová

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.
Konzultant: PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
55	1	0	0	45	5

V Liberci dne: 2011-04-27

Čestné prohlášení

Název práce: Restituce po r. 1990 na příkladu rodu
Des Fours-Walderode

Jméno a příjmení Věra Valentová

autora:

Osobní číslo: P07001034

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 27. 04. 2011

Věra Valentová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Kateřině Lozoviukové, Ph.D. za její cenné rady a připomínky, které mi v průběhu celé práce a při úpravě textu poskytovala. Dále bych ráda poděkovala PhDr. Milanu Svobodovi, Ph.D. za odborné konzultace potřebné pro vypracování práce. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu během mého studia.

Anotace:

Hlavním cílem bakalářské práce je osvětlit téma restitucí majetku široké veřejnosti. Práce informuje o nastalé situaci po roce 1989, kdy se do země začali vracet příslušníci šlechtických rodů, kteří chtěli navrátit to, co jim před rokem 1945 patřilo. V bakalářské práci jsem se zabývala přiblížením případu Des Fours Walderode a obhajobou osobnosti Karla Friedricha Des Fours Walderode. Práce je logicky rozčleněna do sedmi kapitol, které jsou pro svou přehlednost děleny ještě do několika podkapitol. Přitom stěžejní kapitolu tvoří Restituční spory a jejich odraz v tisku, kde rozebírám nejčtenější české noviny a hodnotím jejich postoj k probírané kauze. Nehodnotila jsem jen postoj, ale také četnost článků o probíhajícím sporu na jejich stránkách. Tu jsem pro přehlednost zpracovala do grafu.

Klíčová slova:

Restituce majetku, šlechtické rody, Karl Friedrich Des Fours Walderode, Hrubý Rohozec, restituční spory, české noviny, soudní kauza, šlechta

Annotation:

The main aim of this bachelor's thesis is to clarify the issue of property restitution to the general public. It informs about situation which started after the year 1989. That time members of aristocratic families started to return and they really wanted to restore what they owned before 1945. In my thesis I have also dealt with involving the Des Fours Walderode case and Karl Friedrich Des Fours Walderode. The thesis is logically divided into seven chapters, which are for its lucidity divided into several subchapters. The fundamental chapter consists of Restitution Disputes and its reflection in the press, where I analyzed the most widely read Czech newspapers and evaluated their attitudes concerning the discussed case. I did not evaluate only their attitudes, but also the frequency of articles about this dispute on their sites. This frequency was made up into the graph for its clarity.

Key words:

Property restitution, aristocratic families, Karl Friedrich Des Fours Walderode, Hrubý Rohozec, restitution disputes, Czech newspapers, the court case, the nobility

Die Annotation:

Das Hauptziel der Bachelorarbeit ist das Thema der Restitutionen des Eigentums der breitere Öffentlichkeit zu beleuchten. Die Arbeit informiert über eingetretener Situation nach dem Jahr 1989, wann ins Land die Angehörigen des adeligen Geschlechtes zurückziehen begonnen. Die wollten natürlich wiedergeben, was ihnen vor dem Jahr 1945 gehörte. In der Bachelorarbeit befasste ich mich auch mit der Annäherung des Vorfalls Des Fours Walderode und mit der Verteidigung der Persönlichkeit Karl Friedrich Des Fours Walderode. Die Arbeit wird logisch in sieben Kapitel, die für ihre Überschaubarkeit noch geteilt werden, eingeleitet. Hierbei schaffen das grundlegende Kapitel die Restitutionsstreite und ihrer Widerschein in der Presse, wo ich die meistgelesenen tschechischen Zeitungen zerlege und ihre Haltung zu erörterte Causa werte. Ich wertete nicht nur ihre Haltung, sondern auch die Häufigkeit der Artikel über laufenden Streit auf ihren Seiten. Die verarbeitete ich für die Überschaubarkeit in Graphen.

Das Stichwort:

Die Restitutionen des Eigentums, die Adelsgeschlechter, Karl Friedrich Des Fours Walderode, Hrubý Rohozec, die Restitutionsstreite, tschechische Zeitungen, die gerichtliche Causa, der Adel

Obsah

1	Úvod.....	12
2	Postavení šlechty v Československu do roku 1989	15
2.1	Šlechta první republiky	15
2.1.1	Zákon 61/1918 Sb.	16
2.1.2	Pozemková reforma	17
2.2	Česká šlechta za okupace a během 2. světové války.....	20
2.3	Česká šlechta po 2. světové válce a v období socialismu.....	22
3	Historie rodu Des Fours Walderode	24
3.1	Významní členové rodu.....	25
3.1.1	Nicolas Des Fours	25
3.1.2	Albrecht Maxmilián I. Des Fours.....	25
3.1.3	František Vincenc Des Fours Walderode.....	26
3.1.4	Nicolaus Wladimir Des Fours Walderode	27
3.2	Poslední majitel zámku	28
4	Restituce šlechtického majetku po roce 1989.....	32
4.1	Poskytování restitučních náhrad podle zákona č. 229/1991 Sb., o půdě.....	33
4.1.1	Upravující zákon č. 93/1992 Sb.	35
4.2	Zabavení majetku - konfiskační dekrety a dekret o státním občanství	36
5	Zámek Hrubý Rohozec	39
5.1	Hrubý Rohozec dnes	44
6	Restituční spory rodu a jeho odraz v tisku.....	45
6.1	Celostátní denní tisk	46
6.1.1	Mladá fronta Dnes.....	46
6.1.2	Lidové noviny	46
6.1.3	Právo	46
6.1.4	Politicky vyhraněný – Haló noviny.....	47
6.2	Denní tisk – regionální	47
6.2.1	Liberecký deník.....	47
6.3	Samotná kauza.....	47
7	Závěr	57
	Seznam použitých pramenů a literatury	60
	Prameny	60

Literatura	63
Seznam příloh.....	68
Příloha 1 – Zákon č. 61/1918 Sb.....	I
Příloha 2 – Prohlášení členů starých rodů.....	II
Příloha 3 – Prohlášení české a moravské šlechty v září roku 1939.	III
Příloha 4 – Zákon č. 33/1945 Sb.....	VI
Příloha 5 – Dekret prezidenta republiky 12/1945 Sb.	IX

1 Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala z několika důvodů. Jednak jsem prostředím restitucí na Hrubém Rohozci poznala jako průvodkyně zámku. Z této pozice nebylo vždy možné se danému problému vyhnout, protože přirozeně zajímal i některé návštěvníky. Tehdy jsem se poprvé dostala blíže k problematice restitucí německého šlechtického majetku, které je průběžně zmiňován i v médiích.

Dalším důvodem je skutečnost, že díky vlekoucímu se sporu, jež je jeden z nejdéle trvajících a jedním z velkých sporů o restituce zabaveného majetku, dochází k paradoxní a velmi nepříjemné situaci. Stát ani dědička rodu Des Fours Walderode se nemohou shodnout na tom, kdo by měl zámek i celý další majetek mít ve své správě, ale díky soudnímu procesu ani jedna ze stran není ochotna investovat významnější částky do rekonstrukce zámku. Objekt díky tomu přinejmenším chátrá a na rozdíl od jiných srovnatelných objektů chybí motivace kvalitně nakládat se svěřeným majetkem.

Při práci jsem se potýkala s několika problémy. Největším z nich byla nedostupnost materiálů a neochota nechat mě do některých materiálů nahlédnout. Důvodem byla právě trvající právní pře a fakt, že bych údajně mohla narušit ochranu osobních údajů. Obecně jsem v průběhu sběru podkladů na území České republiky pro bakalářskou práci objevila nedostatek informací a zdrojů o samotném rodu Des Fours Walderode.

Kromě toho jsem se mylně domnívala, že by mi s mou prací mohl pomoci Josef Kunetka, turnovský zastupitel, jenž se touto kauzou zabývá již od počátku a který se snaží o prokázání viny pana Karla Friedricha Des Fours Walderode. Po kontaktování byl pan zastupitel ochoten se semnou sejít a případ mi z jeho pohledu osvětlit, dokonce mi zapůjčit i některé potřebné monografie. Bohužel, s blížícím se termínem stání u Okresního soudu v Semilech a dvou osobních schůzkách, mi dále oznámil, že mi k tomuto tématu více neřekne, neboť nechce, aby se informace, které si šetří pro soud, objevily dříve v bakalářské práci a mohla je využít i doktorka Kammerladner.

Ve své práci jsem vycházela z pramenů, které mi byly poskytnuty především Národním památkovým ústavem v Liberci, dále z odborných monografií a pro svou stěžejní kapitolu jsem zvolila novinové články, které jsou z velké míry neobjektivní.

Například u Haló novin nelze jakoukoli objektivnost ani očekávat vzhledem k jejich blízkosti ke KSČM.

Součástí heuristiky je i rešerše knih, ve kterých jsem hledala obecné informace. Čerpala jsem např. z různých příspěvků od Zdeňka Hazdry, jenž se věnuje zejména postavení šlechtických rodů. Dále pak z příspěvků od Jana Kuklíka, od něhož jsem např. získala informace o Dekretech prezidenta republiky. V neposlední řadě jsem čerpala ze zákonů, jež se týkají hlavně restitucí na území dnešní České republiky. Díky jejich akademickému a objektivnímu přístupu k tématům je můžeme považovat za důvěryhodné zdroje informací. Další knihy, z nichž jsem v práci čerpala, sloužily hlavně k doplnění či ověření potřebných informací.

Ovšem pravděpodobně největší otázku vyvolávalo samotné téma. Pohledů, z nichž je možné k problému přistupovat, je mnoho a tak jako není možné zaměřit se pouze na jednu stranu, není ani možné obsáhnout stoprocentně všechny úhly pohledu. Je tu hledisko právní, morální, historické, společenské a lidské.

Druhá kapitola bakalářské práce se věnuje postavení šlechty v předlistopadových republikách, jejich pozicím v nově vznikající společnosti a jejich postupnému omezování a vytěsňování.

V další části práce jsem se zaměřila na dějiny hraběcího rodu Des Fours Waldeorde v Čechách. Kdy do Čech přišli a proč se usadili právě zde. Po krátkém úvodu se věnuji významným členům rodu z historie, ale také členům, kteří jsou důležití pro přiblížení problému s následným navrácením majetku.

Z důvodů majetkového vyrovnání rodiny Des Fours Walderode se čtvrtá kapitola zabývá restitučními zákony a samotnými restitucemi majetku po roce 1989.

Hlavním tématem restituovaného majetku jsou polnosti a zámek Hrubý Rohozec. A právě Hrubému Rohozci patří pátá kapitola bakalářské práce. Zpracovává se v ní nejen doba, kdy byl zámek vlastněn rodem Des Fours Walderode, ale i počátkům jeho výstavby. Důvodem je seznámení s celou historií zámku, který je nyní jedním z hlavních artiklů restituce.

Celý tento problém, kterému se budu věnovat, se musel s určitostí objevit i na stránkách periodik. Proto v další kapitole rozeberu nejpodstatnější události celého sporu, jenž stále trvá.

Chtěla bych, aby má práce zdokumentovala základní okolnosti a průběh restitučního případu trvajících od roku 1992, kdy bylo Karlu Friedrichovi Des Fours

Walderode vráceno občanství, na jehož základě požádal o navrácení zkonfiskovaného majetku.

Je velmi podstatné dodat hned v úvodu, že si tato práce neklade za úkol řešit problémy po druhé světové válce, ale ani problémy současné. Má čtenáře pouze informovat, že okolnosti dekretů prezidenta republiky nejsou mrtvou součástí historie a restituce je nutno posuzovat z více aspektů.

2 Postavení šlechty v Československu do roku 1989

2.1 Šlechta první republiky

Dne 28. října 1918 byla vyhlášena Československá republika. Vznik Československa zároveň znamenal zánik rakousko-uherské monarchie. Oba tyto aspekty s sebou přinesly velké změny, které se dotkly šlechty žijící v Československu. Pokud bychom měli srovnat postavení šlechty před rokem 1918 a po něm, dalo by se říci, že se otřáslo v základech.

Musíme si uvědomit, že rok 1918 byl pro českou šlechtu velmi obtížný, neboť došlo k podstatným změnám, které se týkaly její další existence. Šlechta v českých zemích přišla o tituly, privilegia a o výsadní postavení zákonem č. 61/1918 Sb.¹ Zároveň díky pozemkové reformě první republiky bylo narušeno pozemkové vlastnictví, neboť přišla o značnou část lesů, statků, atd.²

Se snahami o omezení stavovských privilegií a o reformu šlechtictví se můžeme setkat již v předbřeznovém období. V srpnu 1848 byla otázka rovnosti mezi občany projednávána na Kroměřížském sněmu a Ústavní výbor v Kroměříži navrhoval zrušení všech výsad stavů, jmenovitě výsad šlechty. Kroměřížský sněm byl dne 7. března 1849 rozpuštěn, tím zanikla i jakákoli snaha o šlechtickou reformu v 19. století.³

Vznikem republiky ztratila šlechta pevnou státní oporu, kterou mívala v habsburské monarchii. Šlechta se s touto situací vyrovnávala velmi těžce, neboť byla zvyklá, že v předcházejícím období byla podporou monarchie v rozhodujících sférách. Šlechta zaujímal důležitá postavení v armádě, ve vládních funkcích a bezpochyby také v diplomatických službách. Dalo by se říci, že ze všech oblastí, v nichž měla šlechta svůj vliv a kde se mohla uplatňovat a rozvíjet, byla první republikou vytlačena. Aristokracie byla nahrazena občany nově vzniklé republiky. Šlechta se proto držela spíše v popředí společenského života. Navštěvovala sportovní spolky, které vyjadřovaly luxus, a byla také vítaným hostem zahraničních ambasad.

¹ Zákon č. 61/1918 Sb., jímž se ruší šlechtictví, řády a tituly ze dne 10. 12. 1918.

² *Rozhlas* [online], Česká šlechta v boji proti totalitním režimům 20. století obstála.

³ URBAN, Otto, *Kroměřížský sněm.*, s. 68.

Přesto se nové republice nepodařilo tituly zcela vymýtit. Po legální stránce sice užívání šlechtických titulů nebylo možné, ale přinejmenším na dobových populárních filmech lze bez problémů vidět, že mezi širokou veřejností povědomí o šlechtických titulech zůstalo a přinejmenším z nějaké části byla oslovení hrabě a jiná nadále používána.

2.1.1 Zákon 61/1918 Sb.

Ještě před vytvořením státních orgánů zamýšlel Národní výbor schválení zákona, jenž by zakazoval užívání šlechtických titulů, řádů a vyznamenání. Návrh tohoto zákona byl zařazen na program jednání 13. listopadu 1918, na den, kdy měla být činnost Národního výboru ukončena. Přes vzniklé komplikace bylo schváleno přesunutí projednávání zákona na příští den.⁴

Dne 14. listopadu 1918 zasedalo poprvé Národní shromáždění, které schválilo zákon v podobě, v jaké mu ji předal Národní výbor. Zákon byl rozdělen do 4 paragrafů. Úvod prvního paragrafu zakotvoval rovnost všech občanů odstraněním šlechtického stavu. V závěru se nachází verbální zákaz užívání titulů. Neuvádí se však sankce za porušení. Nedořešena zůstala část zákona, jež rušila tituly. Mimo šlechtictví byly zrušeny veškeré tituly nabyté jako vyznamenání, výjimku tvořily vysokoškolské tituly a v platnosti zůstaly ty, které označovaly skutečně vykonanou úřední hodnost. Druhý paragraf zakazoval nabývání zrušených titulů v cizině. Zcela opomenuta zůstala otázka vojenských vyznamenání za účast v zahraničním odboji.⁵

Zákon 61/1918 Sb. byl několikrát novelizován, např. zákonem z roku 1920, jenž již stanovoval sankce za porušení zákona. Jednak to bylo vězení od 24 hodin do 14 dnů a pak peněžité pokuty od 50 do 15 000 korun.⁶

V otázce přijetí první republiky byla šlechta velmi rozporuplná. V době Rakouska-Uherska se šlechta do českého odboje vůbec nezapojovala, byla loajální císaři. Během 1. světové války si na své loajalitě zakládala. Nebylo to proto, že by šlechta stála proti samostatnosti Československa, ale protože její potomci byli vychováni k věrnosti císařské rodině.

⁴ DROCÁR, Jan, Jak jsme si zrušili šlechtu.

⁵ Tamtéž

⁶ Zákon č. 61/1918 Sb., jímž se ruší šlechtictví, řády a tituly ze dne 10. 12. 1918.

Se vznikem republiky se mnoho změnilo a s touto situací se každý vyrovnával jinak. Dřívější rozdělení, na šlechtu hlásící se k německé národnosti, a na tu, která byla spíše orientována k českému prostředí, zůstalo zachováno.

Ve třicátých letech se významná část příslušníků aristokracie hlásící se k německé národnosti připojila k programu SdP. Z konkrétních osobností bychom mohli jmenovat například Maxe Egona von Hohenlohe-Longenburg a Oldřicha Kinského, u nichž byla prokazatelná pronacistická orientace.⁷

2.1.2 Pozemková reforma

Ještě před samotným vznikem Československé republiky se otázky pozemkové reformy dotkl sám T. G. Masaryk přímo ve Washingtonské deklaraci, a to rozhodně nijak okrajově. Provedení pozemkové reformy vyzdvihl přímo do programu samostatného státu, když předeslal, že „velkostatky budou vyvlastněny pro domácí kolonizaci“.⁸

Pozemková reforma sama o sobě byla jedním z nejtvrdějších opatření, namířených proti šlechtě žijící v Československu, přesněji proti šlechtě, která zde vlastnila půdu. Po dlouhou dobu neměla šlechta vedle sebe jinou sociální skupinu, která by se jí mohla v čemkoli rovnat. První republikou byly sice zrušeny šlechtické výsady,⁹ ale moc šlechty plynula mimo jiné také z jejího obrovského pozemkového majetku. Kvůli úplnému omezení moci šlechty bylo nutné sáhnout i na její hospodářskou půdu a tím zrušit totální monopol na půdu. Šlechtická půda v Českých zemích neuměla pružně reagovat požadavkům na zemědělskou výrobu a to především kvůli zákonným opatřením, jako byl fideikomis.¹⁰ Nemožnost volně nakládat s rodovým majetkem způsobilo na počátku 20. století stav strnulosti.

Cesta k svobodnému rozvoji hospodářství a hospodářské prosperitě první republiky vůbec, byla zcela jasně předurčena uvolněním trhu s půdou, které muselo jít nutně ruku v ruce s důsledným vypořádáním se s pozůstatky něčeho, co bychom

⁷ HAZDRA, Zdeněk. Ve znamení tří deklarací.

⁸ KÁRNÍK, Z., *České země v éře První republiky (1918 – 1938)*, s. 454.

⁹ Zákon č. 61/1918 Sb., jímž se ruší šlechtictví, řády a tituly ze dne 10. 12. 1918.

¹⁰ Z lat., svěrenský statek, původní feudální zvyklost a později od 17. století až do začátku 20. století právní norma zakládající nezcizitelnost, neprodejnost a dědickou nedělitelnost rodového majetku (převážně pozemků). Hlavním cílem fideikomisu bylo bránit nerozváženému hospodaření a tím zchudnutí rodu. Držitel fideikomisu byl jen jeho doživotním správcem, měl povinnost vyživovat ostatní členy rodiny a neztenčené svěrenectví předat dědici. V ČSR byl fideikomis zrušen zákonem č. 179/1924 Sb. o zrušení svěrenectví ze dne 3. Července 1924.

mohli nazvat feudalismem. Úspěch pozemkové reformy v tomto směru ilustruje fakt, že po letech poválečné lability a hospodářské krize překročila hospodářská zemědělská produkce předválečnou úroveň v roce 1926, tedy v době, kdy byly přesuny v držbě zemědělské půdy v rámci pozemkové reformy téměř dokončeny.¹¹

Československá vláda se pozemkovou reformou snažila zrušit monopol šlechty a zároveň chtěla vyjít vstříc menším rolníkům a bezzemkům, kteří po půdě toužili. Po vyhlášení republiky se totiž stále častěji ozývaly hlasy občanů žádajících změnu své životní úrovně. A jak známo půda, jež by byla v jejich osobním vlastnictví, by je nestála část zisku, který museli odvádět majiteli půdy, tedy z velké většiny šlechtě.¹²

2.1.2.1 Zákony pozemkové reformy

Celkem se pozemkovou reformou a otázkami s ní spojenými jen do konce března 1928 zabývalo 117 zákonů, vládních vyhlášek, nařízení či opatření.¹³ Použití kompletního výčtu všech vládních nařízení by překračoval možnosti této práce. Vybrané zákony pro ucelenou představu pozemkové reformy jistě postačí.

1. Zákon o odstavení velkostatků

Zákon č. 32/1918 Sb. o odstavení velkostatku ze dne 9. listopadu 1918 zakazoval zcizení statků zapsaných v deskách zemských. Byl vydán hlavně proto, aby se šlechta nesnažila rozprodávat majetek příbuzenstvu nebo nastrčeným osobám, a tím se vyhnula pozemkové reformě.¹⁴ Pro pozemkovou reformu měl zajistit půdu a zaručit její hladký průběh.

2. Záborový zákon

Zákonem č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového ze dne 16. dubna 1919 byla pozemková reforma uvedena do chodu. Předmětem záboru byl tzv. velký majetek pozemkový, kterým se rozuměly soubory nemovitostí spolu s právy, která byla spojena s jejich držením, jestliže výměra vlastnický náležející jedné osobě nebo týmž spoluvlastníkům byla větší než 150 ha zemědělské nebo 250 ha veškeré půdy. Zákon ovšem zahrnoval do záboru i velkostatky, které by přesáhly záborovou hranici v budoucnu. Ze záboru byly § 3 některé majetky

¹¹ Kdo má půdu, je svobodný, *Respekt*, s. 17.

¹² MAŠEK, Petr, *Modrá krev*, s. 7.

¹³ KLIMEK, Antonín, *Velké dějiny Zemí koruny české*, s. 286.

¹⁴ Zákon č. 64/1918 Sb., o mimořádných přechodných ustanoveních na Slovensku ze dne 10. 12. 1918.

vyloučeny, šlo o objekty samostatné, nesloužící hospodaření na zabraných nemovitostech a dále majetek zemský, okresní a obecní: „Podle § 5 uvedeným zábohem nabývá tedy Československá republika práva, zabraný majetek přejímá a přidělováti.“¹⁵

3. Přídělový zákon

Dne 30. ledna 1920 byl přijat zákon č. 81/1920 Sb. o ustanovení přidělu zabrané půdy, a upravuje právní poměr ku přidělené půdě, běžně je ale nazýván zákonem přídělovým.

Zákon rozděloval půdu mezi žadatele z řad bezzemků, malých rolníků a sedláků, ale i družstev. Rozdělován byl přiděl, který nesměl přesáhnout více jak 30 ha.

Nově zákon povoloval vznik tzv. zbytkových statků, čímž vláda připustila, že je nepraktické rozbíjet funkční zemědělskou výrobu, která ke zdárnému hospodaření potřebovala více jak 30 ha.¹⁶

4. Úvěrový zákon

Reforma byla prováděna výkupem zabrané půdy, a poněvadž bylo zřejmé, že většina zemědělců nebude mít dost peněz, byl dne 11. března 1920 přijat zákon č. 166/1920 Sb., o úvěrové pomoci nabyvatelům půdy.

Pro lepší představu se při výkupu jednalo o následující ceny za 1 ha dle bonity půdy: v řepařské oblasti 4 800–8 600 Kč, v obilnářské oblasti 3 500–5 800 Kč, v pšninářské oblasti 2 000–2 500 Kč.¹⁷

5. Náhradový zákon

Zákon č. 329/1920 Sb., o převzetí a náhradě za zabraný majetek pozemkový ze dne 8. dubna 1920. V tomto zákoně byla zakotvena náhrada. Náhrada byla podle zákona stanovena na průměr cen z let 1913–1915.

Se ztrátou poslaneckých mandátů a také politických pozic byl spojen zánik velkostatkářských poslaneckých klubů, proto samotní velkostatkáři začali hned budovat vlastní organizace. Tak vznikl Svaz československých velkostatkářů, ale také Svaz německých velkostatkářů.

¹⁵Zákon č. 215/1919 Sb., o zabrání velkého majetku pozemkového (zákon záborový) ze dne 16. 4. 1919.

¹⁶Zákon č. 81/1920 Sb., o přidělu zabrané půdy a úpravě právních poměrů k ní (zákon přídělový) ze dne 30. 1. 1920.

¹⁷KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře První republiky (1918–1938)*, s. 461.

Právě jako koncepční úředník pracoval v letech 1937–1939, při Svazu německých velkostatkářů, Karl Friedrich Des Fours Walderode. Jeho otec Nicolaus byl členem Svazu československých velkostatkářů.¹⁸

2.2 Česká šlechta za okupace a během 2. světové války

Již ve třicátých letech, když se v Německu dostával k moci Hitler, se v českých zemích rozdělila šlechta na dvě protichůdné skupiny.

Řada aristokratů, hlásících se k německé národnosti, se připojila k programu Sudetoněmecké strany.¹⁹ Následně po zřízení protektorátu vyšel výnos, který se týkal obyvatel s německou národností. Ti se automaticky stávali německými státními příslušníky a říšskými občany se všemi právy i povinnostmi.²⁰

U šlechty, která byla založena „pročesky“, vedly okolnosti 30. a 40. let 20. století k opačné reakci. Dne 17. září 1938 přijal prezident Beneš delegaci zástupců starých českých šlechtických rodů. Jejich jménem učinil František Kinský z Kostelce nad Orlicí prohlášení.²¹ V něm se česká šlechta staví na stranu prezidenta Beneše a celé Československé republiky a slibuje svou věrnost. V příloze pod textem jsou podepsáni např. Karel Schwarzenberg, Jindřich Dobrženský, František Kinský, W. Colloredo-Mansfeld a další.

Podpis příslušníků rodiny Des Fours Walderode na tomto prohlášení najít nemůžeme, Nicolaus a ani jeho syn Karl Friedrich se nepřipojili k ostatním z české šlechty, stavící se na obranu celistvosti českého národa. Oba dva stáli stranou politických událostí.²²

Šlechta se stala v době tzv. zvýšeného ohrožení republiky²³ naprosto solidární s Československem a podobnou akci zopakovala ještě 24. ledna 1939,²⁴ kdy se šlechtická delegace dostavila na Hrad. Nebyla již přijata prezidentem Benešem, ale jeho nástupcem prezidentem Háchou. Projev se nesl v obdobném duchu jako v září 1938. I nyní byl prezident ubezpečen, že šlechta je si vědoma svých povinností při ochraně republiky.

¹⁸ *Cui bono restituce II.*, s. 63.

¹⁹ Česká a moravská šlechta v letech nacistické okupace, *Dějiny a současnost*, s. 26.

²⁰ VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 314.

²¹ Česká a moravská šlechta v letech nacistické okupace, *Dějiny a současnost*, s. 26. Příloha 2 s. II.

²² VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 316.

²³ Od května 1938 do prosince 1945 viz STANĚK, Tomáš, *Odsun Němců z Československa*, s. 94.

²⁴ Hazdra, Zdeněk, „Mnichovské dny“ jako milník ve vztahu šlechty a novodobé české společnosti, s. 45-48.

Česká šlechta se na Hrad vydala ještě do třetice, a to v září 1939.²⁵ Toto prohlášení bylo podepsáno asi osmdesáti rody, nejen českými, ale i těmi, jež se s první republikou nijak neidentifikovaly. Podepsaly jej proto, aby daly jasně najevo, že nesouhlasí s nacismem.

I nyní se šlechta hrdě hlásila ke svému českému původu a smysl své existence spatřovala ve službě národu a vlasti.²⁶ Ani třetího „manifestu“ aristokracie se rodina Des Fours Walderode neúčastnila.

Období od první republiky až do roku 1939 bylo obdobím, kdy se česká šlechta většinou nově formovala, snažila se nalézt svou novou „identitu“. Tu založila na sounáležitosti s národem, a dávala ji náležitě najevo. Její činy samozřejmě nezůstaly bez povšimnutí. Na mnohá panství šlechtických rodů byla uvalena nucená správa a nejednoho šlechtice poslali za účast v protinacistickém odboji do koncentračního tábora. Tento jev lze doložit na příkladech, které uvádí Zdeněk Hazdra.

V květnu 1942 uvaluje zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich nucenou správu na majetek orlických Schwarzenbergů, stejně jako na majetek dalších rodů, jejichž příslušníci signovali výše uvedené prohlášení. Za své protinacistické postoje nebo odbojovou činnost se dostali do vězení jak Antonín, František a Zdeněk Bořek-Dohalští, tak Humprecht a Rudolf Czerninové, František Kinský a František Schönborn. (Válku přežili pouze František Dohalský, Rudolf Czernin, František Kinský a František Schönborn.) V domácím odbojovém hnutí sehráli významnou úlohu Zdeněk Bořek-Dohalský s Jindřichem Kolowratem-Krakovským, mj. oba členy skupiny Parsifal, Podstatzky podporovali partyzány, květnového povstání v roce 1945 se na pražských barikádách účastnil František Schwarzenberg i zástupci z rodu Lobkowiczů, na venkově pak v okolí Mirotic a Čimelic bojovali Karel Schwarzenberg s Norbertem Kinským. V československých vojenských jednotkách na Západě bojoval Eduard Lobkowicz, vyznamenaný Československým vojenským křížem, v londýnském exilu působil diplomat Max Lobkowicz.²⁷

Šlechtu, která měla německou národnost, nebo alespoň německý původ, se snažili nacisté použít pro postupnou germanizaci Čech a Moravy.²⁸ Námi sledovaný Karl

²⁵ Příloha 3 s. III – V.

²⁶ Hazdra, Zdeněk, „Mnichovské dny“ jako milník ve vztahu šlechty a novodobé české společnosti, s. 45-48.

²⁷ Tamtéž, s. 45-48.

²⁸ MAŠEK, Petr, *Modrá krev*, s. 12.

Friedrich Des Fours Walderode se do koncentračního tábora nedostal, jak již bylo výše zmíněno, patřil sice ke šlechtě žijící v českých zemích, ale zároveň vlastnil německé občanství, když se roku 1930²⁹ přihlásil při sčítání lidu k německé národnosti.

2.3 Česká šlechta po 2. světové válce a v období socialismu

Po druhé světové válce došlo k jedné z nejrozsáhlejších migračních vln, během níž odešla, či byla nucena odejít do emigrace i řada členů šlechtických rodů. Hlavně ti, kteří byli považováni státní politikou za Němce.

Šlechta, která v českých zemích zbyla, přišla o veškerý svůj majetek po únorových událostech roku 1948. Po individuálním vyvlastnění majetku Schwarzenbergům,³⁰ kteří se během druhé světové války proti poválečnému státu ničím neprovinili, mohlo být celkem jasné, kam se bude situace ubírat dál. Proto vyvlastňování majetku v roce 1948 nemuselo být tak velkým překvapením. V letech 1948–1949 opustilo české země mnoho šlechtických rodů, které přišly o svůj majetek, postavení, místo ve společnosti a do jisté míry i o kořeny. Zemi opouštěly s tichým souhlasem komunistického režimu,³¹ mohly odcházet do Rakouska, Německa atd.

Ti, kteří zůstali, se jen výjimečně mohli usadit v některých hospodářských budovách svých hradů a zámků. Řada členů šlechtických rodin byla vězněna, popřípadě vykonávala práce, jež nekorespondovaly s jejich vzděláním. Mladí mužští příslušníci rodu, museli vykonat povinnou vojenskou službu. Jako nespolehliví byli přidělováni ke složkám PTP.³²

Z těch, kteří zde zůstali, můžeme zmínit např. Aichelburg, Czernin, Dolanský, Hrubý,³³ atd.

Příklad, jak stát naložil s majetkem, jenž po válce začal konfiskovat a zabavovat šlechtickým rodům: „Bezprostředně po konfiskaci desfourského majetku se začali na Hrubém Rohozci objevovat zájemci o starožitnosti. Ze zámku začaly postupně

²⁹ VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 317.

³⁰ Zákon ze dne 13. srpna 1947, o převodu vlastnictví majetku hlubocké větve Schwarzenbergů na zemi Českou

³¹ DOČEKAL, Boris, *Příběhy českých šlechticů*, s. 127.

³² Pomocné technické prapory viz BÍLEK, Jiří, *Pomocné technické prapory 1950-1954*, s. 1.

³³ MAŠEK, Petr, *Modrá krev*, s. 12.

mizet obrazy, staré tisky, stylový nábytek... Všechno většinou bez dokladů, bez potvrzení.“³⁴

Po roce 1989, kdy zanikl socialistický režim, se některé šlechtické rody do země vrátily, např. Colloredo-Mannsfeld, Mladota, Nádherný,³⁵ atd.

Šlechta po staletí sehrávala významnou roli v dějinách Evropy. I přestože v posledních dvou staletích svou sílu a vliv postupně ztrácela, ustupovala ze svých vládnoucích pozic a na její místo nastupovaly vrstvy občanské, zůstává šlechta dodnes společenským fenoménem.

³⁴ VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 317.

³⁵ MAŠEK, Petr, *Modrá krev*, s. 12.

3 Historie rodu Des Fours Walderode

Rod Des Fours odvozuje svůj původ od prvního známého člena rodu Guillemina Des Viewux Fours,³⁶ který žil počátkem 15. století v Brabantsku.

Pochází tedy z jižní části Nizozemí, kde se hovoří francouzsky. Tento „zakladatel rodu“ později vstoupil do lotrinských služeb, tam ho Réné z Anjou, vévoda lotrinský a vévoda z Boru,³⁷ povýšil do šlechtického stavu.

Na konci 15. st. rod trvale přesídlil z Brabantska do Lotrinska, kde se jejich rodovými sídly staly statky Mont a Athienville, které spolu skoro sousedí.

Na území smíšeného Lotrinska převažovala francouzština. Po usazení rodu v Čechách, v době po roce 1620, přijal rod Des Fours německý jazyk i příslušnost k německy mluvící šlechtě, která se řadila k vládnoucí vrstvě. Hlavně se však hledělo na původ a starobylost rodu, což rod Des Fours splňoval ve všech ohledech. Čím starší byl totiž rod, tím zpravidla pestřejší měl příbuzenstvo. V případě rodu Des Fours pocházejí spřízněné rody z dnešního Maďarska, Dánska, Švédska, Bavorska, Nizozemí, Francie, Španělska, Itálie, Anglie a Skotska, Rakouska a z Čech.³⁸

Skutečný původ jména rodu je celkem nejasný. Podle lidové tradice se vypráví, že vznik jména je spojen s prapředkem, který byl uhlířem, jenž zachránil franckého krále. Tak uhlíř získal od krále přídomek „des Fours“- tj. „z pecí“.

Roku 1660 vymřela původní „tzv. lotrinská větev“, její majetky tak přešly na „větev českou“, jejíž členové se od té doby psali jako hrabata Des Fours z Mont a Athienville.

V roce 1764 se hrabě František Václav II. oženil s Antonií, s dcerou posledního hraběte Walderode z Eckhausenu. O něco později získal hrabě František Václav souhlas, připojit jméno tohoto vymírajícího rodu ke svému. Jméno rodu pak znělo Des Fours Walderode z Montu a Athienville, svobodný pán na Eckhausenu.³⁹

³⁶ Genealogický přehled a popis erbu rodu Des Fours. In *Od Ještěda k Troskám*, s. 48 – 50.

³⁷ Tamtéž, s. 48 – 50

³⁸ Tamtéž., s. 51.

³⁹ *Oficiální stránky zámku* [online]. 2010 [cit. 2010-10-10]. Hrubý Rohozec. Dostupné z WWW: <<http://www.hruby-rohozec.eu/>>.

3.1 Významní členové rodu

3.1.1 Nicolas Des Fours

Za vlády císaře Rudolfa II. přišel do Čech první příslušník rodu, Louis Des Fours, a to jako rada a vyslanec u císařského dvora. Jeho syn Nicolas Des Fours se v Čechách usadil natrvalo a stal se zakladatelem české větve.

Nicolas byl mladším synem Louise, a protože rodinné statky zdědil starší bratr Jan, on volil vojenskou kariéru. Do Čech ho přivedla třicetiletá válka. Zúčastnil se bitvy na Bílé hoře, samozřejmě v řadách císařského vojska, kde působil jako velitel jednoho z valdštejnových pluků.

Dne 10. března 1626 jej císař Ferdinand II. povýšil do stavu svobodných pánů a jmenoval jej císařským komořím, roku 1630 byl povýšen na generála.⁴⁰

Zámek Hrubý Rohozec koupil Nicolas od Albrechta z Valdštejna 23. května 1628 i s přilehlými pozemky a vesnicemi (např. Malá Skála, Železná Brod, Semily), za 80 000 rýnských zlatých.⁴¹

V osudové chvíli Valdštejnovy údajné zrady, kdy se elita armády rozhodovala, na čí stranu se přiklonit, zda k císaři, nebo k Valdštejnovi, byl generalissimem povolán do Slezska, čímž se vyhnul případným problémům. Císař Ferdinand II. jeho služby později patřičně ocenil – v roce 1634 mu udělil hraběcí titul a povýšil ho do hodnosti podmaršálka.⁴²

3.1.2 Albrecht Maxmilián I. Des Fours

Narodil se jako nejstarší syn Nicolase Des Fours roku 1629⁴³ na Hrubém Rohozci. Po svém otci zdědil panství Hrubý Rohozec, Malá Skála a Semily.

V roce 1622 vytvořil samostatné panství Smržovka, a to po oddělení pěti vesnic od semilského panství.⁴⁴

Vedle správy rodového majetku se věnoval také vojenské kariéře, kterou zakončil v hodnosti generálmajora. Za služby, které prokázal v armádě, ale i v politice mu císař Leopold I. v roce 1674 polepšil rodový erb.⁴⁵

⁴⁰ VLČEK, P., *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*, s. 12.

⁴¹ TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr, *Text pro průvodce*, s. 13.

⁴² VOTÝPKA, Vladimír., *Návraty české šlechty*, s. 300.

⁴³ TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr, *Text pro průvodce*, s. 13.

⁴⁴ Tamtéž, s. 13.

⁴⁵ *Oficiální stránky zámku* [online]. 2010 [cit. 2010-10-10]. Hrubý Rohozec. Dostupné z WWW: <<http://www.hruby-rohozec.eu/>>.

Albrecht Maxmilián I. byl dvakrát ženatý. V prvním manželství se mu narodilo čtrnáct dětí, ale všechny zemřely v dětském věku. S jeho druhou manželkou se mu narodilo dětí devět. Vzhledem k vysokému počtu dětí se Albrecht Maxmilián I. rozhodl založit fideikomis, jenž měl zabránit dělení rodového majetku.

Albrecht Maxmilián I. zemřel v roce 1683. Jelikož všichni tři synové byli v době otcovy smrti ještě nezletilí, spravovala nadále jak fideikomis, tak i ostatní statky jejich matka Marie Polyxena jakožto poručnice. Ona nechala v roce 1687 pořídit nové urbáře.⁴⁶ V hruborohozeckém urbáři z tohoto roku je uveden i následující popis zámku:

„Na tomto panství se na vysoké kamenné skále nad řekou Jizerou, nedaleko města Turnova, nachází zámek postavený in quadro z kamene, vysoký tři podlaží. V dolním podlaží jsou kvelby, v horních dvou podlažích mnoho pokojů a komor, velice příjemné a milé obydlí, dále jsou tu pod zemí dobré klenuté sklepy, v prostředku otevřené nádvoří, jakož i krásná a dobře postavená kaple, která je opatřena krásnými oltáři, obrazy a jinými kostelními paramenty, potřebnými ke mši svaté, a tato kaple se vším příslušenstvím v tomto zámku byla postavena vysoce urozenou paní, paní Marií Polyxenou hraběnkou Desfoursovou rozenou hraběnkou ze Schönfeldu, na její vlastní náklady. Ve vjezdu tohoto zámku se nachází čistá, z kamene postavená věž, na níž jsou hodiny v chodu.“⁴⁷

3.1.3 František Vincenc Des Fours Walderode

František Vincenc se narodil 4. června 1806 ve Vídni jako nejmladší a v pořadí čtvrté dítě hraběte Josefa Des Fours Walderode a jeho první manželky Alžběty Angeliky. V době jeho narození byli již tři starší sourozenci po smrti a rok po narození Františka Vincence zemřela i jeho matka.

Své studium začal František Vincenc ve Vídni na Tereziánské vojenské akademii a posléze absolvoval kadetní školu v Olomouci. Vystudoval také zemědělské vědy na Polytechnickém institutu v Brně a v Bánské Štiavnici hornickou akademii v roce 1930.⁴⁸ Tato studia mu pomohla udržet rodinné statky, které zdědil v roce 1838 ve velmi špatném stavu.

⁴⁶ TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr, *Text pro průvodce*, s. 13.

⁴⁷ VLČEK, P., *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*, s. 19.

⁴⁸ TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr, *Text pro průvodce*, s. 14-15.

František Vincenc byl ženat pouze jednou, a to s Marií Annou Františkou Gabrielou z Mayersbachu. Sňatek uzavřeli v roce 1937. V době kdy František Vincenc vlastnil Hrubý Rohozec, prošel tento zámek rozsáhlou renovací, jednalo se hlavně o úpravy zámeckých interiérů.

František Vincenc Des Fours Walderode nechal v roce 1847 postavit novou věž kostela v Jenišovicích, v témže roce také koupil a vzápětí nákladně přestavěl palác v Praze v dnešní ulici Na Florenci. Roku 1852 nechal přestavět požárem poškozený zámek v Křetíně, jenž byl jedním z moravských sídel rodu. Konečně roku 1856 upravil barokní kostel sv. Jana Nepomuckého v Železném Brodě na rodinnou hrobku.⁴⁹

Vedle významných stavebních aktivit však hrabě František Vincenc vynikal i na politické scéně; byl členem českého zemského sněmu, říšské rady a doživotním členem panské sněmovny.⁵⁰

Se svou manželkou měl celkem pět dětí. Rodinné statky, včetně zámku Hrubý Rohozec, zdědil prvorozený syn Theodor. Nejstarší dcera Zdeňka se provdala za hraběte Františka z Valdštejna-Vartenberka.⁵¹ Syn František zemřel po svém narození. Druhá dcera se provdala za hraběte Josefa Černína a nejmladší syn Artur se stal zakladatelem potštátské větve, protože zdědil moravské panství v Potštátě.

3.1.4 Nicolaus Wladimir Des Fours Walderode

Narodil se 1877 hraběti Theodoru Gabrielovi Des Fours Walderode a hraběnce Augustě Gabriele Coudenhove. Absolvoval církevní gymnázium v Kremsmünsteru.⁵²

Při studiích na gymnáziu měl velkou oblibu v historii, nejspíše proto se rozhodl pro historii na Karlově univerzitě. Studia dokončil roku 1921.⁵³

Jeho první ženou, se kterou se v roce 1919 rozvedl, se stala Helen Izabel von Wydenbruck. Z jejich manželství se narodil poslední majitel zámku Hrubý Rohozec Karl Friedrich Des Fours Walderode. Znovu se Nicolaus oženil v roce 1920, a to se sestřenicí své první ženy Gabrielou Karolínou Wydenbruck. S níž měl ještě dva syny.⁵⁴

⁴⁹ *Oficiální stránky zámku* [online]. 2010 [cit. 2010-10-10]. Hrubý Rohozec. Dostupné z WWW: <<http://www.hruby-rohozec.eu/>>.

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr, *Text pro průvodce*, s. 14

⁵² *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 12.

⁵³ TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr, *Text pro průvodce*, s. 14

⁵⁴ VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 315.

V dostupných materiálech je možno nalézt informaci, že Nicolaus a jeho manželka byli formálně členy Sudetoněmecké strany a jejich synové členy Hitlerjungen.⁵⁵ Přesto z této informace nelze prokázat nebo usuzovat na jejich osobní sympatie či antipatie s nacistickým režimem.

Nicolaus Wladimir Des Fours Walderode zemřel v roce 1941 na rakovinu hrtanu.⁵⁶

3.2 Poslední majitel zámku

Poslední majitel Hrubého Rohozce z rodu Des Fours Walderode byl Karl Friedrich. Vlastnil zámek v letech 1941-1945, kdy mu byl zámek na základě Dekretů prezidenta republiky znárodněn. Karl Friedrich měl německou státní příslušnost a na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 propadl veškerý desfourský majetek ve prospěch československého státu. Pět měsíců Karla Friedricha internovali na jeho zámku, kolaboraci s nacisty mu sice neprokázali, ale majetkové záležitosti zůstaly zmrazeny.⁵⁷

Karl Friedrich se narodil ve Vídni roku 1904, otci Nicolausovi Des Fours Walderode a matce Helen rozené Wydenbrockové, pocházející se starého vestfálského rodu. Krátce po narození Karla se rodiče rozešli a matka se přestěhovala do Korutan. Malý Karl žil poté nějakou dobu sám s otcem na Hrubém Rohozci.⁵⁸

K německé národnosti se Karl Friedrich přihlásil při sčítání lidu roku 1930. Po zřízení protektorátu byl vydán výnos, že všichni obyvatelé, kteří jsou německé národnosti, se stávají automaticky německými státními příslušníky.⁵⁹ Mezi povinnosti německých státních občanů patřilo také nastoupit do německé armády (Wehrmacht). Karl Friedrich povolávací rozkaz také obdržel, ale na frontu poslán nebyl. Vzhledem ke svému vzdělání a znalosti několika světových jazyků, např. němčiny a francouzštiny působil za války jako tlumočník u vojenského soudu v Praze.

Toto období se stalo jedním ze sporných bodů v jeho restitučním případě. Podle odpůrců zrazoval u soudu české lidi, podle prohlášení jiných, například svého advokáta Schidlofa, svým přátelům po každém přelíčení „často s osobním

⁵⁵ *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 4.

⁵⁶ Tamtéž, s. 14.

⁵⁷ VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 301

⁵⁸ *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 12.

⁵⁹ VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 315.

*zadosti učiněním sděloval, jak sugestivním kladením otázek nebo pozměněným překladem odpovědí obžalovaných nebo svědků mnohé z nich zachránil před odsouzením.*⁶⁰ Autor se zde bohužel blíže nezmiňuje o konkrétních osobách, které mohly být tzv. zrazovány, z čehož usuzuji, že se jedná o dosti neprůkazné prohlášení bez konkrétních faktů.

Z Wehrmachtu byl propuštěn v roce 1943. O dva roky dříve, 1941, zemřel jeho otec Nicolaus. Roku 1943 se ujal vedení velkostatku, který byl do té doby v pachtu.⁶¹ Vedení velkostatku přebírá a díky tomu byl následně propuštěn z vojenského svazku. Celkově čtyřicátá léta nebyla v jeho životě obzvlášť šťastná, kromě otce ztratil i oba nevlastní bratry. Louis zahynul na frontě v Haliči a Max zemřel krátce po válce za tragických okolností, na cukrovku.⁶² Sám Karl Friedrich na Hrubém Rohozci moc času netrávil, spíše se uchyloval do svého bytu v Praze, který se nacházel na Malé Straně. V Praze žil „volnějším“ životem a neustále se potýkal s finančními těžkostmi.

Za války Karl Friedrich Des Fours Walderode na zámku ochotně ukryl archivní fondy ruských legií, prvního českého odboje a významnou část pražského městského archivu. Tohle prozíravé opatření mělo rozhodující význam pro uchování historických dokumentů hlavního města, protože 8. května 1945 bylo sídlo archivu na Staroměstském náměstí zasaženo německými tanky a shořelo i se všemi uloženými sbírkami. Nejcennější archiválie byly zachráněny jen díky tomu, že byly uloženy v depozitářích jednak na Hrubém Rohozci, jednak v Mníšku pod Brdy. Bylo mezi nimi, podle písemného sdělení Archivu hlavního města Prahy, například 143 pergamenových privilegií pražských měst, 267 krabic trezorových prvotisků a starých tisků či 534 rukopisů historických úředních knih pražských měst.⁶³

Kdyby příslušníci rodu neměli potřebnou důvěru, stěží by na Hrubém Rohozci byly ukryty tak vzácné dokumenty.

Kontroverzním faktem zůstává Fragebogen z roku 1939, který Karl Friedrich Des Fours Walderode podepsal a tím stvrzoval své členství v SdP.

⁶⁰Tamtéž, s. 314.

⁶¹Časově vymezený pronájem zemědělské půdy viz PRŮCHOVÁ, Ivana, *Restituce majetku podle zákona o půdě*, s. 121.

⁶²Max trpěl cukrovkou od dětství. V době, kdy dostal těžký kolaps, kdy nezabíral inzulin, nutně potřeboval léky. Pro převoz do nemocnice potřeboval souhlas Národního výboru v Josefově Dole, vzhledem k tomu, že v té době neměl české občanství. Tento souhlas nedostal, a proto zemřel. Viz VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 315.

⁶³Tamtéž, s. 316

Karl Friedrich Des Fours Walderode byl po osvobození nucen trávit pět měsíců na Hrubém Rohozci v internaci. V té době, kdy se rozhodovalo o jeho státní spolehlivosti, mu byla Národním výborem zastavena všechna pošta.⁶⁴

Dne 10. října 1945 byl propuštěn z internace a v polovině listopadu vyšetřovací komise Obvodní rady pro Prahu I-VII napsala ve svém vyjádření: „...dle předložených dokladů potvrzujeme, že pan Karl Des Fours Walderode se choval po dobu okupace loajálně k českému národu. Na základě toho žádáme všechny úřady, aby mu vyšly vstříc. Současně se mu povoluje jízda tramvají a není námitek, aby svršky, které mu byly zabaveny, mu byly vydány....“⁶⁵

Od roku 1945 Ministerstvo vnitra jednalo o zachování československého státního občanství podle § 2 dekretu prezidenta republiky č. 33/1945. Pro zachování občanství mluvilo osvědčení vydané Magistrátem hlavního města Prahy z října 1945, proti pak seznam členů SdP, který byl nalezen mezi lety 1945–1946 a kde se Karl Friedrich nachází na devátém místě. V 90. letech se vyjádřil jeho právní zástupce JUDr. Richard Schidlof, že Karl Friedrich svou účast v SdP jen předstíral.⁶⁶ To by jinými slovy znamenalo, že členství v SdP bylo pouze formální a nevyjadřovalo sympatie a souhlas s nacismem.

Dne 12. srpna 1947 se rozhodlo Ministerstvo vnitra neudělovat československé státní občanství osobě nesplňující § 2 odstavec 1 ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. (účast v boji za osvobození republiky). Ale již 16. prosince 1947 ministerstvo vnitra na základě předlohy Magistrátu hlavního města Prahy z roku 1945 vydává osvědčení o zachování československého státního občanství. Toto osvědčení postrádá rubriku o důvodu nabytí státního občanství.⁶⁷

V roce 1948 požádal na Ústředním národním výboru Prahy 1 o propuštění ze státního svazku, uvádí, že nebyl vojákem a hodlá se stát rakouským nebo francouzským státním občanem.⁶⁸ Bylo mu vyhověno v roce 1949, kdy opustil tehdejší Československo.

V roce 1949 se na vlastní žádost Karl Friedrich Des Fours Walderode vystěhoval do Rakouska, kde žil až do své smrti v roce 2000. Při úvahách na emigraci z Československa po 2. Světové válce se údajně rozhodoval mezi Francií

⁶⁴ Tamtéž, s. 302.

⁶⁵ Tamtéž, s. 317.

⁶⁶ *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 2.

⁶⁷ *Cui bono restituce II.*, s. 67-68.

⁶⁸ Tamtéž, s. 5.

a Rakouskem. Směrodatná byla znalost obou světových jazyků. Během svého života byl dvakrát ženatý. První manželství uzavřel v roce 1949 se Sylvií Marií Anicou Galliovou, druhé uzavřel se svou právní zástupkyní dr. Johannou Kammerlander. Hrubý Rohozec navštívil poprvé po konfiskaci v roce 1982 jako rakouský občan.⁶⁹ O navrácení konfiskovaného majetku požádal Karl Friedrich Des Fours Walderode v roce 1992, kdy nabyl zpět československé státní občanství,⁷⁰ po jeho smrti v roce 2000 pokračuje v dodnes nevyřešeném restitučním sporu jeho druhá manželka dr. Johanna Kammerlander.

Po navrácení občanství podal Karl Friedrich Des Fours Walderode žádost o navrácení tohoto majetku:

Hrubý Rohozec na Semilsku, který kromě zámku zahrnuje 300 ha lesů a další pozemky a nemovitosti, mj. bývalé objekty strojní a traktorové stanice a Zeleniny Hradec Králové. O tomto majetku se stále rozhoduje. Dále žádal o renesanční zámek Dřínov na Kroměřížsku, do kterého spadá 360 ha lesů a polí, statek v Srnově, dvůr ve Vrchoslavicích, cihelna a několik rybníků. Majetek na Kroměřížsku rodu Des Fours Walderode vydán nebyl. Stejně jako 3600 ha půdy na Jablonecku a velkostatek Smržovka na Jablonecku.

V roce 1992 bylo rodině Des Fours Walderode navraceno 89,3 hektarů lesa v katastru obcí Daliměřice a Bukovina, ale o několik měsíců později bylo toto rozhodnutí zrušeno jako protiprávní. Po patnácti letech soudních pří byl příslušníkům rodu vrácen les o rozloze ¼ hektaru, nacházející se u obce Žďárek na Liberecku.⁷¹

⁶⁹ VOTÝPKA, Vladimír, *Návraty české šlechty*, s. 320.

⁷⁰ *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 4.

⁷¹ *Cui bono restituce II.*, s. 65-69.

4 Restituce šlechtického majetku po roce 1989

S pojmem restituce se setkáváme v rámci navracení majetků. Tento proces se týká navracení majetku, který byl původně zabaven, jedná se o vrácení vlastníkům, popřípadě dědicům. Musí se jednat o majetek neoprávněně odebraný. Restituci můžeme při vrácení původním majitelům chápat jako opravný krok po konfiskaci nebo znárodnění majetku.

V České republice a jiných postkomunistických zemích je tímto termínem označováno navracení znárodněného nebo konfiskovaného majetku bývalým soukromým vlastníkům, církvím a jiným institucím. Jedná se tedy o nápravu některých majetkových křivd z období od roku 1945 do počátku roku 1990.⁷²

Koncepce restitucí je rozsáhlou, plošnou koncepcí, která zasahuje podstatnou část národního bohatství české ekonomiky. Nicméně již její konkrétní zakotvení vychází z toho, že mohou být touto cestou napraveny pouze některé křivdy v majetkové sféře, což ostatně dokládá i název zákona č. 403/1990 Sb. či preambule zákona č. 87/1991 Sb. Pomineme-li nemožnost napravit újmu morální, vznikla odejmutím vlastnictví po dobu často tak dlouhou újma na odnětí užítu z majetku, zisku apod. Praxe ukázala, že ani po řadě let, v nichž je uplatňováno restituční právo, se nezastavil proud soudních sporů, které vyplývají z aplikace shora uvedených restitučních předpisů.⁷³

Od roku 1990 byla v souvislosti s majetkovými restitucemi přijata řada důležitých zákonů a jejich novelizací. Tyto zákony můžeme rozdělit do dvou základních skupin.⁷⁴

- K první skupině jsou řazeny zákony, u kterých se nepředpokládá při nápravě majetkových křivd žádný vlastní úkon toho, jemuž bylo ukřivděno, nebo jeho právních zástupců.⁷⁵ Tato skupina je charakteristická tím, že nebylo třeba podávat žádné výzvy k vydání majetku. Majetek jednoduše v zákoně určeným dnem přechází na jiný subjekt (obce, církve).

⁷² PRŮCHOVÁ, Ivana, *Restituce majetku podle zákona o půdě*, s. 22.

⁷³ HUBÁLKOVÁ, Eva, *Majetkové restituce: Problematika majetkových restitucí ve světle judičiální interpretace mezinárodní ochrany lidských práv*, s. 64.

⁷⁴ KINDL, Milan, *Restituce v soudní praxi*, s. 1.

⁷⁵ Tamtéž, s. 1.

Do první skupiny se řadí tyto zákony:

➤ zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí⁷⁶

➤ zákon č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství Olomouckého⁷⁷

• Skupinu druhou tvoří zákony, u kterých se naopak při nápravě majetkových křivd, předpokládá vlastní úkon toho, kterému má být majetek vrácen.⁷⁸ V této skupině jde tedy o to, že domáhající se osoba musí úřadu či určené osobě adresovat svou výzvu. Výzva musí být v určité formě a musí být dodána v určité lhůtě. Nejedná se pouze o jednotlivce, ale i organizace.

Do druhé skupiny se řadí tyto zákony:

➤ zákon č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd;⁷⁹

➤ zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích;⁸⁰

➤ zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku;⁸¹

➤ zákon č. 93/1992 Sb., upravující otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb.;⁸²

4.1 Poskytování restitučních náhrad podle zákona č. 229/1991 Sb., o půdě

Jak je uvedeno výše, existuje k restituci pozemků hned několik restitučních zákonů. Z hlediska rozsahu a důležitosti pro mnou zvolené téma se nyní podrobněji zaměřím na zákon č. 229/1991 Sb., zákon o půdě. Tento zákon byl přijat dne 21. května 1991. Z preambule a znění tohoto zákona odvozujeme, že jeho smyslem

⁷⁶ *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů Česká republika : ročník 2000. Dostupné z WWW: < http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/zakon_05.html >.

⁷⁸ KINDL, Milan, *Restituce v soudní praxi*, s. 1.

⁷⁹ *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky : Československá federativní republika : České republiky / Slovenské republiky ročník 1990. Dostupné z WWW: < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1990/1990.html> >.

⁸⁰ *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky : České republiky / Slovenské republiky ročník 1991. Dostupné z WWW: < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/1991.html> >.

⁸¹ *tamtéž*

⁸² *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky : České republiky / Slovenské republiky ročník 1992. Dostupné z WWW: < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/1992.html> >.

bylo především zmírnit následky některých majetkových křivd, k nimž došlo vůči vlastníkům zemědělského a lesního majetku v období let 1948–1989, a dosáhnout zlepšení péče o zemědělskou půdu obnovením původních vlastnických vztahů k této půdě. Zákon sám vymezuje skutkový základ, se kterým je spojeno právo na odškodnění.⁸³

Zákon o půdě je jedním z tzv. restitučních zákonů a týká se výhradně lesního a zemědělského majetku, který byl v rozhodném období převeden do vlastnictví státu, popř. byl na základě individuálního správního aktu určen k užívání socialistické organizaci.⁸⁴

Samotnou úpravu poskytování restitučních náhrad, tedy odškodnění za některé majetkové křivdy upravuje zákon o půdě trojím způsobem:⁸⁵

1. Základní formou odškodnění je vrácení pozemků, jak říká § 6 zákona č. 229/1991 Sb., vydáním nemovitosti. Způsob, jak pozemek vydat, je vymezen v § 14, 15 a 16 tohoto zákona.

2. Druhá forma odškodnění je použitelná tehdy, pokud pozemek, na který by se jinak vztahovala restituce, nelze vlastníkovvi vydat. Vlastník tedy získává nárok na vlastnické právo k jinému pozemku, který je ve vlastnictví státu. V § 11 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. vymezuje okruh případů, pro které nelze žádané pozemky vydat. V těchto případech tedy může vlastník uplatnit nárok na vydání pozemku „náhradního“.

3. Třetí forma odškodnění, kterou stanovuje zákon č. 229/1991 Sb. umožňuje poskytnutí finanční náhrady, a to v případech, kdy není možné vydat pozemek a kdy za něj nelze poskytnout pozemek náhradní.⁸⁶ Finanční náhrada může být vyplacena v hotovosti nebo v cenných papírech, které mají povahu státního dluhopisu. Podstatný je fakt, že na odškodnění v hotovosti má nárok pouze původní vlastník v pozemku.⁸⁷

I přes to, že se stále hovoří o možnosti uplatnění restitučních nároků, a to hlavně v souvislosti s fyzickými osobami, které se domáhají vlastnictví k nemovitostem,

⁸³ Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku zákon ze dne 21. 5. 1991.

⁸⁴ NĚMEC, Jiří, *Pozemkové právo a trh půdy*, s. 132.

⁸⁵ KOPÁČ, L., ŠVESTKA, J., *Úvaha nad možností převodu restitučních nároků k zemědělským pozemkům*, s. 6.

⁸⁶ Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku § 14 odst. 1 a § 16 odst. 1 zákon ze dne 21. 5. 1991.

⁸⁷ Tamtéž

jež byly zabaveny po roce 1948, je zákonem 229/1991 Sb. přesně dána lhůta na průkazné uplatnění restituce. Ve většině případů bylo nutné požádat o majetek do konce roku 1993.⁸⁸

4.1.1 Upravující zákon č. 93/1992 Sb.

Zákon byl vydán 15. dubna 1992 a upravuje některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb. Podle zákona č. 93/1992 Sb. se oprávněnou osobou, pokud byl majetek zkonfiskován na základě dekretu prezidenta č. 12/1945, stává osoba, která trvale žije na území České republiky. Zákon omezil řady restituentů na osoby, které v letech 1948–1990 neztratili české občanství, popřípadě jej nabyli zpět podle platných zákonů.⁸⁹

⁸⁸ Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku § 13 zákon ze dne 21. 5. 1991.

⁸⁹ Zákon č. 93/1992 Sb., zákon České národní rady kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., zákon ze dne 18. 2. 1992.

4.2 Zabavení majetku - konfiskační dekrety a dekret o státním občanství

Dekrety prezidenta republiky byly vydávány od vytvoření prozatímního státního zřízení ČSR v roce 1940 až do ustavení Prozatímního národního shromáždění 28. října 1945. Celkem bylo vydáno 143 dekretů, které upravovaly nejrůznější problémy politického, hospodářského, kulturního a sociálního charakteru, jež vyvstávaly před orgány prozatímního státního zřízení, ať již v době existence exilové vlády v Londýně, anebo v období činnosti vlády již se sídlem na území republiky až do doby, kdy se znovu ustavil zákonodárny sbor ČSR v podobě Prozatímního národního shromáždění.

Dnes již dekrety nemohou zakládat žádné nové právní vztahy. Platnost jimi založených právních vztahů však zůstává nedotčena.⁹⁰

Konfiskaci a znárodnění majetku i u osob německé národnosti zakotvují dekrety:

- dekret č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetko-právních jednání z doby nesvobody a národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů, z 19. 5. 1945;⁹¹
- dekret č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, z 21. 6. 1945;⁹²
- dekret č. 28/1945 Sb., o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci, z 20. 7. 1945;⁹³
- dekret č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, z 25. 10. 1945;⁹⁴
- dekrety č. 100–103/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, o znárodnění akciových bank a o znárodnění soukromých pojišťoven;⁹⁵

Aplikace těchto dekretů se vztahovala na Němce, Maďary, ale i na Čechy a Slováky, kteří se provinili proti československému státu. Pro osoby německé

⁹⁰ KUKLÍK, Jan, *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*, s. 253.

⁹¹ Tamtéž, s. 439.

⁹² STÁNEK, Tomáš, *Perzekuce 1945*, s. 87.

⁹³ KUKLÍK, Jan, *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*, s. 453.

⁹⁴ Tamtéž, s. 484.

⁹⁵ Tamtéž, s. 501.

a maďarské národnosti platily výjimky, např. jejich majetek nepodléhal konfiskaci, pokud prokázaly, že: „*zůstaly věrné Československé republice, nikdy se neprovinily proti národu českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za jejich osvobození, nebo trpěly pod nacistickým či fašistickým režimem.*“⁹⁶

Znárodňovací dekrety také stanovují výjimky ze znárodnění bez náhrady. Osobám německé a maďarské národnosti, pokud se na ně výjimka vztahovala, musela být za znárodněný majetek poskytnuta náhrada, která měla být vypočtena jako obecná cena majetku podle úředních cen ke dni vyhlášení dekretu, popřípadě podle úředního odhadu. O náhradě rozhodoval ministr průmyslu po dohodě s ministrem financí, a to ve správním řízení.⁹⁷

Nelze vyloučit, že uplatněním dekretů prezidenta republiky vznikly v jednotlivých případech i určité křivdy. Takto vzniklé křivdy umožňuje odstranit novelizace zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 93/1992 Sb. (viz výše).

Nejdůležitějším dekretem týkající se kauzy Des Fours Walderode je ústavní dekret č. 12/1945 Sb. na jehož základě přišel poslední majitel zámku Hrubý Rohozec z rodu Des Fours Walderode Karl Friedrich, o svůj majetek.

Dekret vstoupil v platnost dne 21. června 1945 a „*s okamžitou platností a bez náhrady konfiskuje pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je ve vlastnictví všech osob německé a maďarské národnosti bez ohledu na státní příslušnost. Za osoby národnosti německé nebo maďarské jest považovati osoby, které při kterémkoliv sčítání lidu od roku 1929 se přihlášily k německé nebo maďarské národnosti nebo se staly členy národních skupin nebo útvarů nebo politických stran, sdružujících osoby německé nebo maďarské národnosti.*“⁹⁸

Vstupem ústavního dekretu v platnost bylo Karlu Friedrichovi odňato vlastnické právo k panství Hrubý Rohozec. Karlem Friedrichem Des Fours Walderode, nebylo požádáno o výjimku ze zákona. Konfiskace panství Hrubý Rohozec následovala 6. srpna 1945 dle platného ústavního dekretu č. 12/1945 Sb. listinou ONV Turnov čj. 10177/45.⁹⁹

⁹⁶ Tamtéž, s. 296.

⁹⁷ Tamtéž, s. 335.

⁹⁸ Ústavní dekret č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa § 2 ze dne 21. 6. 1945.

⁹⁹ *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 1.

Pro námi sledovanou kazu je velmi důležitý ještě ústavní dekret č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob německé a maďarské národnosti, z 2. 8. 1945.

§ I uvedeného dekretu je zakotveno:

*„Českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské, kteří podle předpisů cizí okupační mocnosti nabyli státní příslušnosti německé nebo maďarské, pozbyli dnem nabytí takové státní příslušnosti československého státního občanství“.*¹⁰⁰

Tento dekret se však nevztahoval na Němce a Maďary, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky přihlásili v úředním hlášení za Čechy nebo Slováky, jestliže prokážou, že se činně podíleli na osvobozeneckém boji, nebo trpěli pod nacistickým nebo fašistickým terorem.¹⁰¹

Dekret zbavoval československého státního občanství také Čechy, Slováky a jiné příslušníky slovanských národů, pokud se v době zvýšeného ohrožení republiky ucházeli o udělení německého, či maďarského státního občanství, aniž k tomu byli nuceni, např. okolnostmi.¹⁰²

Na základě tohoto dekretu § 2 žádal Karl Friedrich Des Fours Walderode o zachování československého státního občanství, ve své žádosti uvádí svou účast v odboji,¹⁰³ např. během 2. světové války ukrýval archiv hlavního města Prahy.

Žádost byla v roce 1947 zamítnuta právě z důvodů nedoložení odbojové činnosti podle § 2 tohoto dekretu.

Jak ale dále uvádí žaloba, Dr. Kammerladner z 19. srpna 2003, bylo občanství podle výše zmiňovaného dekretu zachováno, a to z důvodu vydání osvědčení o československém státním občanství Magistrátem hlavního města Prahy v prosinci 1947.

¹⁰⁰ Ústavní dekret č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské § 1 ze dne 2. 8. 1945.

¹⁰¹ Ústavní dekret č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské ze dne 2. 8. 1945.

¹⁰² Ústavní dekret č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské ze dne 2. 8. 1945.

¹⁰³ *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 3.

5 Zámek Hrubý Rohozec

První dochované písemné prameny o Hrubém Rohozci jsou z roku 1322,¹⁰⁴ v té době patřil příslušníkům rodu Markvarticů.

O tom, kdo měl v držení Hrubý Rohozec po roce 1322, prameny výslovně neinformují, ale usuzuje se, že Rohozec tehdy patřil synu mocného Půty z Turgova.¹⁰⁵ Následně Hrubý Rohozec přechází do rukou Markvarta z Vartenberka, jemuž patřil do roku 1388.¹⁰⁶

Markvart z Vartenberka vedl boj s Václavem IV. Ten ho nechal uvěznit a Hrubý Rohozec přešel do držení Václava IV. Jak dlouho ho vlastnil, není přesně známo, ale již roku 1417 je Hrubý Rohozec v držení pánů z Michalovic.¹⁰⁷

Po smrti Jindřicha z Michalovic přešly všechny statky do rukou Jana Tovačovského z Cimburka. Po jeho smrti se majitelkou stává jeho druhá žena Johanka z Krajku.

Za Johanky z Krajku a jejího bratra Kunráta z Krajku došlo k první velké přestavbě, o které se můžeme ještě dnes dozvědět z erbů na hlavní bráně nebo z gotického balkónu na nádvoří, kde si můžeme přečíst letopočet 1516.

Roku 1534 přešel Hrubý Rohozec s celým panstvím v dluhu 10 000 kop grošů pražských tehdejšímu nejvyššímu purkrabímu pražskému Janu z Vartenberka a na Zvířeticích.¹⁰⁸ Hrubý Rohozec se tak znovu dostal do rukou pánů z Vartenberka. V jejich majetku pak zůstal až do Bílé hory.

Předposlední majitel zámku z rodu Vartenberků byl Karel, ženatý byl s Kateřinou hraběnkou z Mansfeldu, znaky obou manželů se nacházejí na renesančních dubových dveřích.¹⁰⁹

Za stavovského povstání roku 1618 se syn Karla z Vartenberka, Jan Jiří, přidal na stranu stavů, přičemž mu bylo roku 1622 veškeré jeho jmění konfiskováno. Hrubý Rohozec byl odhadnut na 2000 zlatých. Místodržitel Karel z Lichtenštejna prodal jménem panovníka roku 1623 celé rohozecké panství Albrechtu z Valdštejna.¹¹⁰

¹⁰⁴ VLČEK, P., *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*, s. 3.

¹⁰⁵ NOVÁK, František, *Hrubý Rohozec*, s. 59.

¹⁰⁶ Spisovna *HR restituce*, Spisovna NPÚ v Liberci, s. 15.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 18.

¹⁰⁸ VLČEK, P., *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*, s. 6.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 8.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 12.

Valdštejn rohozecké panství prodal roku 1628 jako léno Mikuláši svobodnému pánu Des Fours, protože Mikuláš (Nicolas) byl věrný císaři, podržel panství i po roce 1634 a majetkem tohoto rodu Rohozec zůstal až do roku 1945.¹¹¹

Za příslušníků rodu Des Fours se povedlo vybudovat v 70. letech 17. století zámeckou kapli Nejsvětější Trojce. Nepodařilo se to však majiteli zámku Albrechtu Maxmiliánovi I., ale jeho druhé manželce Marii Polyxeně Des Fours.

Hrabata Des Fours během 18. století svůj majetek hojně rozšiřovali. Nevěnovali se už jako jejich předci válčení, ale bohužel ani přílišnému zvelebování svých panství.

Do kaple rohozeckého zámku dal Karel Josef Vojtěch pořídit nové lavice, ozdobené erbem Desfoursů a Colonnů z Felsu (erb jeho manželky) s letopočtem 1740.¹¹²

Zámek byl napaden za selského povstání na konci 18. století, ale velké škody zde způsobeny nebyly.

Po smrti každého majitele zámku z rodu Des Fours byl pořízen nový inventář. Stalo se tak i po smrti Karla Josefa Vojtěcha, který zemřel při zmiňovaném selském povstání v 18. století. Inventáře vznikaly hlavně v souvislosti s předáváním fideikomisu novému držiteli, a to obvykle nejstaršímu synovi zemřelého hraběte. Po smrti hraběte Karla Josefa Vojtěcha zdědil zámek jeho syn František Antonín.

V této době se tedy na zámku, podle dochovaného inventáře, nacházelo:

„V zámecké kapli (hlavní oltář Nejsvětější Trojce se šesti modře štafírovanými sloupy; pravý postranní oltář Panny Marie Svatohorské; levý postranní oltář sv. Františka de Paula; pravý postranní oltář sv. Jana Nepomuckého).

Vedle sakristie (starý černě štafírovaný oltář s oltářním obrazem Nejsvětější Trojce a pěti starými sochami, malý oltář, na němž jsou sochy sv. Jana a sv. Františka Xaverského)

V dolním patře, vedle kaple.

Č. 1. Pokoj s bílými tapetami a rozličnými květinami a s dvěma bílými okenními závěsy.

Č. 2. V prvním vedlejším kabinetu (četné obrazy).“¹¹³

¹¹¹ Tamtéž, s. 12.

¹¹² Tamtéž, s. 24.

¹¹³ Tamtéž, s. 24-25.

Takto postupuje inventarizace pokoj po pokoji přes celý zámek, ale jako příklad nám bude postačovat tento kousek.

Jak vyplývá z inventarizace, byl František Antonín velmi dobrým hospodářem, který zvýšil celou hodnotu fideikomisu.

Roku 1809 si dal František Antonín hrabě Des Fours celé panství Hrubý Rohozec a Smržovku odhadnout. V Hrubém Rohozci pracovala odhadní komise ve dnech 13. července až 7. srpna, a to za účasti znalců, turnovského tesařského mistra Antonína Wänsche, kteří zhotovili následující popis zámku Hrubý Rohozec:

„A.Čp. I. Vrchnostenský zámek v Hrubém Rohozci.

Nachází se za panským poplužním dvorem a je spolu s ním na návrší, které směrem k východu, severu a západu pokračuje povlovně, směrem k jihu však vysoká klesající skalní stěna ohraničuje z této strany široké údolí, mezi jehož travnatými lukami tiše protéká řeka Jizera a vytváří větší počet lučních ostrovů, obklopených křovinami a stromy.

Je postaven z kamene na vápno, má dvě poschodí, je opatřen šindelovou krytinou a zaujímá ve svém obvodu podélný, ale ne zcela pravidelný čtyřúhelník. Jeho délka v nádvoří, neboť vnějšek nemohl být změřen, činí 15 ½ sáhů, šířka pak 6 ½ sáhů.“¹¹⁴

Takto přesně je popsán celý zámek i s každou místností zvlášť, pro představu je však uváděna jen část celkového popisu.

Za Františka Antonína se poprvé setkáváme se zmínkou o plánovaných stavebních změnách na Hrubém Rohozci. Změny jsou datovány k 31. březnu 1818. Přestavba se týkala hlavně zámecké věže a schodů vedoucích k louce, ty byly dostavěny roku 1820.¹¹⁵

Za života Františka Antonína k přestavbě hruborohozecké věže nedošlo. Po jeho smrti se fideikomis dostává do rukou jeho syna Františka Antonína II.

Po sepsání inventáře nechal odhadnout přibližné opravy na Hrubém Rohozci. Částka byla stanovena na 13 939 zlatých a 26 ½ krejcaru vídeňské měny.¹¹⁶ Za Františka Antonína II. došlo k důkladné opravě hruborohozeckého zámku, přibližně kolem roku 1822.

Ve stavebně historickém průzkumu Hrubého Rohozce z roku 1989 je k této přestavbě zmiňováno: „Celek již nyní netvoří starobylý obraz, neboť roku 1822 dal

¹¹⁴Tamtéž, s. 29-31.

¹¹⁵Tamtéž, s. 36.

¹¹⁶TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr, *Text pro průvodce*, s. 19.

*tehdejší majitel Rohozce, hrabě František Antonín von Desfours zu Mont und Athienville, odstranit ony dřevěné galerie, které se táhly kolem na jižní straně zámku ve druhém patře, a starou strážní věž dal o jedno patro snést a zcela přetvořit. Tato věž je nyní postavena v moderním slohu, je čtyři patra vysoká a zdobená krásnými bicími hodinami.*¹¹⁷

Drobnější i větší přestavby na Hrubém Rohozci pokračovaly až do smrti Františka Antonína II., tedy do roku 1832. Františkem Antonínem vymřela hruborohozecká větev a všechna práva přechází na větev maloskalskou. Držitelem fideikomisu se stal hrabě Josef Des Fours Walderode.

Jím spravovaný fideikomis nebyl zvelebován, ale necháván vlastnímu osudu. Změna přišla, až když fideikomis zdědil jeho syn František Vincenc.

Na Hrubý Rohozec se přistěhoval v červenci 1839, kdy zde byl také slavnostně přivítán svými poddanými.¹¹⁸

Brzy poté, co se ujal fideikomisu, začal hrabě František Vincenc podnikat rozsáhlejší práce na rohozeckém zámku, hlavně v interiérech, a také v zámecké zahradě.¹¹⁹

Za Františka Vincence však nebyl upravován jen interiér. V roce 1852 po skončení prací na interiérech, byla položena nová střecha, došlo k překrytí břidlicí, místo dosavadního šindele.¹²⁰

Další stavební úpravy na Hrubém Rohozci byly prováděny od roku 1880 hrabětem Theodorem. Šlo o úpravy krovů, ale také o stržení příčné zdi v psacím pokoji pana hraběte, stržení komína, či probourání oken.¹²¹

Theodor hrabě Des Fours Walederode zemřel na Křetíně v květnu 1894 a dědicem fideikomisu se stal jeho nejstarší syn Nicolaus Wladimir, který se ho ujal po dosažení své zletilosti roku 1901.¹²²

V souvislosti s předáním fideikomisu byl pořízen nový soupis budov, kde se promítly všechny přestavby, které dřívější majitelé zámku Hrubý Rohozec provedli.

¹¹⁷ VLČEK, P., *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*, s. 45.

¹¹⁸ *Paměti sedláka Josefa Dlaska*, s. 66-67.

¹¹⁹ VLČEK, P., *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*, s. 66.

¹²⁰ Tamtéž, s. 69.

¹²¹ Tamtéž, s. 98-101.

¹²² Tamtéž, s. 103.

Po první světové válce došlo i v okolí zámku k ničení volně stojících barokních soch svatých. Dvě z nich hrabě Nicolaus Wladimir zachránil a umístil do prostor zámeckého parku. Šlo o sochy sv. Barbory a o sochu sv. Jana Nepomuckého.¹²³

Se spoluprací s památkovou péčí byla v roce 1927 odkryta stará renesanční ostění, byla obnovena sgrafita, opraveny zámecké fasády, věž, střechy a byly provedeny další menší práce.¹²⁴

Nicolaus Wladimir zemřel v roce 1941, Hrubý Rohozec přešel do majetku jeho nejstaršího syna Karla Friedricha. V roce 1945 přešel zámek do majetku státu.

Roku 1947 oznámila správa ONV v Jičíně, že je nutno provést na zámku opravy, a to v roce 1947 nákladem 60 000 Kč (oprava krytiny) a v roce 1948 nákladem 225 000 Kč (zhotovení omítek na venkovní straně nad řekou Jizerou, neboť tyto omítky nebyly opraveny roku 1940, kdy byla podle sdělení kastelána provedena poslední větší oprava omítek). Zmocnění k zadání mimořádných udržovacích prací v zámku (oprava břidlicové krytiny, měděného odpadního potrubí, omítky v nádvoří) dostal ONV v Jičíně od ministerstva techniky v květnu 1948. V zámku byla poté umístěna expozice kopií antických soch (část původního zařízení, jakož i část zbrojnice byly odstěhovány) a pak roku 1967 expozice Uměleckoprůmyslového muzea.¹²⁵

V letech 1965-1967 byl celý objekt důkladně opraven a bylo zpevněno jeho skalní podloží.¹²⁶

V roce 1967 byla na Hrubý Rohozec nainstalována výstava Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Tato expozice mapovala vývoj šlechtických interiérů od 16. do počátku 20. století. Byla tvořena z velké části zápůjčkami různých předmětů např. nábytek, obrazy, porcelán, dámské oděvy z Uměleckoprůmyslového muzea.

Velké pozornosti se zde těšily hlavně historické ukázky dámských šatů, jelikož se ale jednalo o exponáty velmi choulostivé na dlouhodobé vystavování, bylo Národním památkovým ústavem a Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze rozhodnuto dále dobovou módu na Hrubém Rohozci nevystavovat.

¹²³ Tamtéž, s. 113.

¹²⁴ NOVÁK, František, *Hrubý Rohozec*, s. 54.

¹²⁵ VLČEK, P., *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*, s. 115.

¹²⁶ NOVÁK, František, *Hrubý Rohozec*, s. 67

5.1 Hrubý Rohozec dnes

Vzhledem k výše zmíněným okolnostem se správce státního zámku Hrubý Rohozec, kterým je Národní památkový ústav, rozhodl zvážit možnost navrácení interiérů zámku do původní podoby z 1. poloviny 20. Století.

Během roku 2008 probíhala odborná prohlídka původního mobiliáře, uloženého v depozitářích na Hrubém Rohozci.

Následná zjištění vedla k přesvědčení o správnosti tohoto záměru. Nejen, že se našlo 48 zachovalých unikátních fotografií zámeckých interiérů, které pocházely z roku 1932, ale také byla v depozitářích zámku nalezena podstatná část předmětů, jež jsou na těchto fotografiích zachyceny.

Úpravy expozice začaly na podzim roku 2008, nově zrekonstruované místnosti byly veřejnosti zpřístupněny již v dubnu 2009. Celá rekonstrukce začala tzv. předkaplím, které bylo do původní podoby uvedeno jako první. Během zimy práce pokračovaly v druhém patře zámku, kde byly upraveny do podoby z 30. let 20. století: hala nad schodištěm, obě chodby, pokoj hraběnky Augusty Gabriely, pokoj hraběnky Marie Immaculaty, modrý salon, ložnice pro hosty a pokoj Karla Friedricha.

V roce 2009 se začalo pracovat na úpravách zámeckých interiérů hlavně v prvním patře. Zde byla obnovena pracovna, lovecký salón a ložnice Nicolause Wladimira Des Fours Walderode. Dále byly úplně nově zpřístupněny dva pokoje, které byly využívány druhou manželkou Nicolause Wladimira, salón a ložnice. Novou podobu také získala spojovací chodba a předpokoj prvního patra zámku.

V druhém patře ve stejné době byly rekonstruovány klenutý a zelený pokoj, které také získaly podobu podle dobových fotografií.

Od roku 2010 se na Hrubém Rohozci nachází takřka ucelená expozice, kde je možné získat představu o životním stylu bývalých majitelů zámku mezi oběma světovými válkami.

6 Restituční spory rodu a jeho odraz v tisku

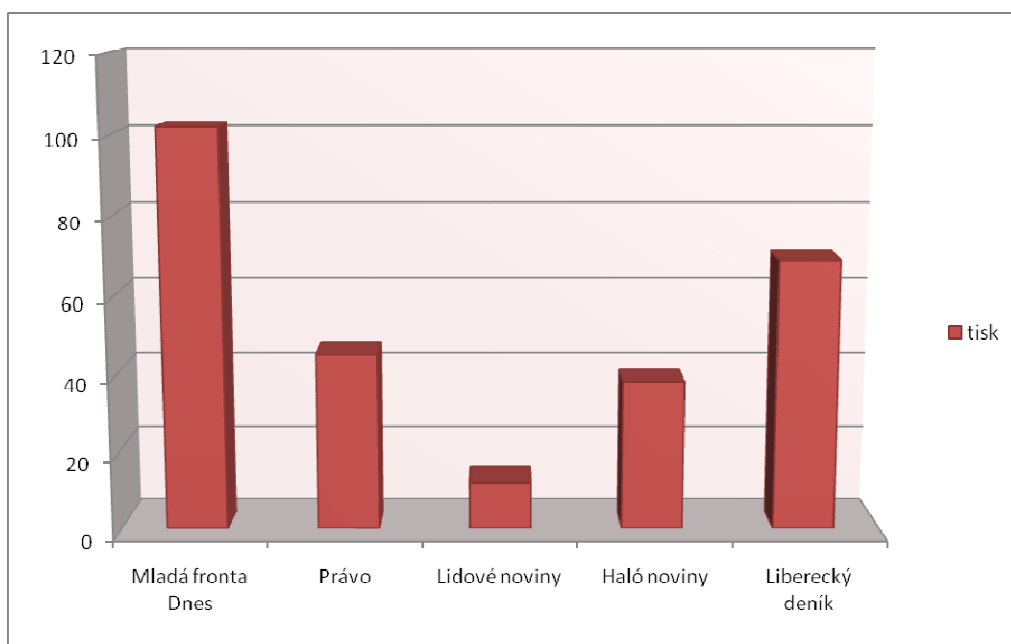
Tisk je jedním z hlavních médií, které ovlivňuje veřejné mínění. Ve 30. letech 20. století sice začal vysílat rozhlas, následně se objevila i televize, ale ve veřejném životě měla tato média vůči tisku spíše minoritní postavení.

V dnešní době internetu nemá tisk již tak podstatné postavení jako dříve, ale stále je to nejdostupnější informační médium.

Abych mohla dokumentovat, analyzovat a interpretovat průběh kauzy Des Fours Walderode v denním tisku, vybrala jsem pět různých listů; Mladou frontu Dnes, Liberecký deník, Haló noviny, Právo a Lidové noviny. Všechny uvedené tiskoviny se námi sledované kauze věnují.

V následujících částech nejprve stručně každý list charakterizuji, poté se budu věnovat referování výše uvedených listů o kauze. Postojovou linii, kterou listy udržovaly, budu dokumentovat především na autentických citátech, neboť jsou nejprůkaznějším materiálem o postoji deníků. Postupně budou odhalovány postoje zmíněných tiskovin a to buď jako příznivců rodiny Des Fours Walderode, či příznivců státu (popřípadě města Turnov), nebo neutrálních pozorovatelů.

Všechny uvedené deníky jsem prostudovala od roku 1992 až do počátku roku 2011. Toto rozmezí představuje období od začátku sledované kauzy téměř do současnosti.

Obrázek 1: Počet novinových článků ve vybraných denících

Zdroj: vlastní zpracování

Graf číslo 1 ukazuje, jakou důležitost má kauza pro sledované deníky. Lze zde vyčíst, že kauze se nejvíce věnovala Mladá fronta Dnes a Liberecký deník. U obou periodik je to pochopitelné, přeci jen Mladá fronta Dnes je největší a celostátní tisk a kauza rodu Des Fours Walderode je pro Českou republiku velmi podstatná. Liberecký deník se o kauzu zajímá z důvodů regionální prestiže, kterou Hrubý Rohozec přináší zdejšímu kraji. Mimo jiné je kauza zajímavá i pro širokou veřejnost, jež by změnu majitele mohla vnímat téměř jako osobní ztrátu.

6.1 Celostátní denní tisk

Do této kapitoly jsem zahrnula Mladou frontu Dnes, Lidové noviny a Právo, které jsem níže stručně charakterizovala. Následně se zaměřím na odraz kauzy na stánkách jmenovaných periodik.

6.1.1 Mladá fronta Dnes

Je jeden z největších celostátních deníků v České republice. MF Dnes vychází denně s výjimkou neděle. Je zaměřena převážně na komentované zpravodajství s tematickými přílohami. Mladá fronta Dnes přináší zprávy o událostech domácích i zahraničních, informace z politiky, ekonomiky i sportu.

Nynějším šéfredaktorem je Robert Čáslavský. Průměrný náklad se pohybuje kolem 260 000 prodaných výtisků denně.¹²⁷

6.1.2 Lidové noviny

Patří mezi celostátní deníky České republiky. Vychází denně mimo neděle. Věnuje se hlavně domácímu a zahraničnímu zpravodajství. Ve všech dnech vychází s velkou rubrikou Byznys. Obsahuje také své pravidelné přílohy např. Revue a Relax.

Redakce novin je pod současným vedením šéfredaktora Dalibora Balšínska. Lidových novin se denně prodá kolem 250 000 kusů.¹²⁸

6.1.3 Právo

Deník Právo vychází každý den mimo neděle. V úterý, ve středu a v sobotu vychází s pravidelnými přílohami, jako např. Styl pro ženy nebo Dům a bydlení.

¹²⁷ Otázky a odpovědi. *IDNES.cz* [online]. 2011, [cit. 2011-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp?y=mfdnes/otazky-a-odpovedi.htm>>.

¹²⁸ *Lidové noviny* [online]. 2005 [cit. 2011-04-07]. Historie lidových novin v obrazech. Dostupné z WWW: <[http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidové noviny.htm](http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidove%20noviny.htm)>.

Vydavatelem a většinovým vlastníkem je Zdeněk Porybný, denně čte Právo až 300 000 čtenářů.¹²⁹

6.1.4 Politicky vyhraněný – Haló noviny

Český levicový deník vycházející od první poloviny 90. let. Je to stranicky profilovaný deník spojovaný s Komunistickou stranou Čech a Moravy, jejíž názory převážně prezentuje. Vychází každý den kromě neděle. Jeho součástí jsou přílohy Naše Pravda, která vychází v pondělí, Orbys-Kmen, jež vychází v sobotu a Haló magazín, vycházející jako příloha novin v pátek.

Noviny vychází nákladem 33 000 výtisků denně společností Futura a.s., která je vydává.¹³⁰

6.2 Denní tisk – regionální

Ke sledování kauzy Des Fours Walderode na Liberecku jsem zvolila regionální tisk, a to Liberecký deník. Který přináší nejdůležitější informace z regionu.

6.2.1 Liberecký deník

Je zaměřen čistě na problémy a zprávy týkající se regionu Liberec. Jako každý deník vychází od pondělí do soboty se sobotní přílohou. Liberecký deník je politicky nevyhraněný. Přináší čtenáři především informace z jednotlivých obcí. Věnuje se politice, kultuře i sportu.

Šéfredaktorkou Libereckého deníku je Lenka Makovičková. Tyto noviny vychází v denním nákladu 320 000 kusů.¹³¹

6.3 Samotná kauza

Všechny výše zmíněné listy se tématu ve sledovaném období věnovaly. Ovšem nejvíce se kauza objevovala v Mladé frontě Dnes, která umísťovala tyto články často i na titulní stany. V takovém případě se většinou jednalo o velké články s palcovými titulky. Na stranách uvnitř novin to už byly spíše kratší útvary, které měly funkci denních zpráv. Vzhledem k tomu, že v Lidových novinách se informace nachází

¹²⁹ Pravo.cz [online]. 2011 [cit. 2011-04-07]. Tiráž. Dostupné z WWW: <<http://pravo.novinky.cz/tiraz.php>>.

¹³⁰ Halo noviny [online]. 2011 [cit. 2011-04-07]. Kontakt. Dostupné z WWW: <<http://www.halonoviny.cz/pages/kontakt>>.

¹³¹ Živé firmy [online]. 2011 [cit. 2011-04-07]. Liberecký deník. Dostupné z WWW: <http://www.zivefromy.cz/liberecky-denik_f5439>.

většinou uvnitř a mají funkci denních zpráv, můžeme usuzovat, že kauze nejspíše nepřikládají velkou důležitost.

Kauza rodu Des Fours Walderode se na stránkách periodik začala probírat v souvislosti s kontroverzním vrácením českého občanství Karlu Friedrichovi Des Fours Walderode. V roce 1992 mu bylo občanství navráceno. Později, z důvodu jeho členství ve Wehrmachtu a Henleinově Sudetoněmecké straně, byla snaha o odebrání, ale nakonec mu bylo české občanství potvrzeno premiérem Janem Rumlem. Tento krok nebyl žádnými novinami přijat pozitivně, ba ani objektivně a premiérovi to bylo vyčítáno: „*Ministr Ruml se opět vyznamenal. Bez velkých obstrukcí tak získal K. Walderode občanství ČR i přesto, že je mu přisuzována příslušnost k wehrmachtu a členství v Henleinově Sudetoněmecké straně. Tento muž patřil do skupiny, již ministerstvo udělilo výjimku a odpustilo podmínku pětiletého trvalého pobytu.*“¹³² V podobném duchu s větší či menší částí ironie jsem se setkala ve všech článcích s tímto tématem.¹³³

Na základě československého občanství mohl Karl Friedrich Des Fours Walderode požádat o vydání bývalého majetku svého rodu. Vznasl restituční nárok na rozsáhlý majetek zvláště v severovýchodních Čechách. Jedná se především o lesy, zemědělskou půdu, statky a zámek Hrubý Rohozec: „*Karel Walderode požaduje kromě vydání zámku Hrubý Rohozec na Semilsku vydání dalších zhruba 130 hektarů pozemků a bývalých objektů traktorové stanice a Zeleniny Hradec Králové, nacházejících se v Hrubém Rohozci.*“¹³⁴ Články, které vycházely v počátcích kauzy, lze hodnotit většinou jako objektivní a snažící se informovat čtenáře o nově vzniklé možnosti restituce majetku v severovýchodních Čechách. V těchto článcích se neobjevují citově či jinak zabarvené výrazy, které by znevažovaly či urážely některou ze stran, především však rod Des Fours Walderode. S přibývajícím časem a protahováním kauzy se na sledovaných stránkách začaly objevovat i takové články, které za objektivní považovat nemůžeme a restituci rodině Des Fours Walderode nepodporují. Nicméně tento pohled lze vysvětlit hlavně z důvodů již výše zmíněného znovu navrácení českého občanství premiérem Janem Rumlem.

Důležitým obdobím pro sledovanou kauzu byl rok 1995, kdy tehdejší ministr zemědělství Josef Lux zrušil všechny nároky Karla Friedricha Des Fours Walderode

¹³² Prapodivný Rumlovský metr, *Liberecký den*, s. 3.

¹³³ Walderode nesplňuje restituční podmínky, *Právo*, s. 2.

¹³⁴ Na vyřešení kauzy Walderode čeká dalších 95 zájemců o navrácení majetku, *Liberecký den*, s. 2.

s odkazem na nesplněnou podmínku trvalého pobytu v České republice (viz zákon č. 243/1992 Sb.): „*Karel de Fours Walderode nesplňuje některé podmínky vládou schválené novely zákona o restitucích zemědělského majetku například tím, že občanství mu nebylo uděleno podle legislativních norem, které novela předpokládá.*“¹³⁵ Na nastalou situaci reagoval Karl Friedrich Des Fours Walderode hned na začátku roku 1996, kdy požádal o přezkoumání rozhodnutí Josefa Luxe. Lux totiž zrušil soudní rozhodnutí z roku 1992, které schválilo vydání 89 ha lesa: „*Walderode žádá přezkoumání rozhodnutí ministra zemědělství Josefa Luxe....*“¹³⁶

Zlomovým byl také začátek roku 1996, kdy se vláda snažila zamezit restitučním nárokům Karla Des Fours Walderode a dalších osob, které získaly občanství od ministerstva vnitra po roce 1989. Dne 8. února 1996 schválila Poslanecká sněmovna novelu zákona o půdě. Ze zákona o půdě byla vypuštěna podmínka trvalého pobytu, ale o majetek v rámci restituce mohl podle novely požádat pouze ten, kdo do ledna 1990 nepozbyl české státní občanství:¹³⁷ „...*Walderode se na základě vlastní žádosti československého občanství vzdal v roce 1949 a vycestoval do Rakouska, takže novou podmínku pro restituce nesplňuje....*“¹³⁸ Tady lze pozorovat značné zjednodušení aktu, kterým se Karl Friedrich vzdal svého občanství. V době, o které mluvíme, již probíhaly rozsáhlé konfiskace majetku šlechty i dalších movitých obyvatel, divoké i organizované odsuny německého obyvatelstva. Politická situace byla přímo protiněmecky založená a zdá se být celkem logické, že za takových, často životu ohrožujících okolností, chtěli lidé zemi opustit i s následky, kterými byla ztráta majetku a domova. Můžeme se pouze domnívat, jaké skryté a osobní důvody vedly Karla Friedricha k tomuto činu. Nicméně z hlediska Českých ztrát je s podivem, jak velkou pozornost tato drobná skutečnost vyvolává a jak málo je v médiích zmiňováno například odtržení Slovenska na konci tzv. druhé republiky a slovenské napomáhání nacistickému režimu.

¹³⁵ Lux: Walderode nesplňuje restituční podmínky, *Právo*, s. 4.

¹³⁶ Walderode žádá přezkoumání, *Mladá fronta Dnes*, s. 3.

¹³⁷ Ministerstvo vnitra [online]. 2008 [cit. 2011-04-09]. Sbírka zákonů Česká republika ročník 1996. Dostupné z WWW:<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1996/1996.html>>.

¹³⁸ Emigranti mohou žádat půdu, Walderode nikoliv, *Právo*, s. 3.

Tento zákon se na stránkách periodik neobešel bez povšimnutí. Některé, viz výše, pouze informují, ale například Lidové noviny¹³⁹ se znatelně přiklonily na stranu Karla Friedricha Des Fours Walderode: „...sněmovna oproti původnímu znění zákona a v jistém smyslu proti nálezu Ústavního soudu okruh oprávněných osob zúžila. Připravila tak o možnost získat zpět svůj majetek ty, kteří po válce získali zpět české, resp. československé občanství, poté byli komunistickým státem okradeni, donuceni k emigraci, a tím také připraveni o občanství. Pro tento nehorázný návrh se svorně podepsala celá opozice... V souhrnu zákonem nebude dotčen velký počet lidí; o to více je to norma účelová, nespravedlivá a hanebná....“¹⁴⁰

Zůstává otázkou, nakolik byl tento čin pouze účelový, politicky ovlivněný a nespravedlivý vůči všem potenciálním restituentům. Faktem zůstává, že spor trvá do dnešních dnů a československý a následně i český stát našel způsob, jak znemožnit navrácení majetku rodu Des Fours Walderode. Pravděpodobně na tomto místě by stálo za to položit si etickou otázku, jakou měrou se vina za pronacistický přístup jedince má právo promítnout do jednání státu a jeho hledání způsobů, proč nevrátit majetek, který rodu legitimně patřil po celá staletí.

Následně se můžeme dočíst, že Karl Friedrich Des Fours Walderode se snažil získat zpět nejen majetek, zabavený přímo jemu, ale také majetek po svých dvou mladších bratrech. Jednalo se hlavně o velkostatek Smržovka a několik hektarů lesa. Tímto problémem se noviny zabývaly pouze okrajově a objektivně. V článcích jsou patrná fakta: „...Městský soud v Praze 5 zamítl nárok hraběte Karla des Fours Walderode na bývalé panství na Jablonecku, o něž žádal v restituci....“¹⁴¹ Ale i fakta mohla být přebita jednou citově zabarvenou citací, která článek dodává úplně jiný pohled: „Jsem rád, že soud nároky Walderodeho odmítl, protože každou neoprávněnou restituci považuji za rozkrádání státního majetku.“¹⁴²

Na stránkách periodik se promítla další důležitá zpráva, která zamotala na určitou dobu celou kauzu. V roce 2000 zemřel v nedožitých šestadevadesáti letech hrabě Karl Friedrich Des Fours Walderode. Soud z tohoto důvodu musel přerušit projednávání ohledně restitučních nároků Karla Friedricha, a to do doby než budou

¹³⁹ Navzdory tomu, že statisticky věnovaly LN kauze minimum prostoru, této fázi kauzy se věnovaly.

¹⁴⁰ Legislativní nouze a paragraf Walderode, *Lidové noviny*, s. 3-4

¹⁴¹ Walderode nezíská část bývalého majetku na Jablonecku, *Mladá fronta Dnes*, s. 2.

¹⁴² Podle rozhodnutí soudu K. Fours Walderode majetek za dvě miliardy nezíská, *Liberecký deník*, s. 3.

známy výsledky dědického řízení. Ještě před smrtí Karla Friedricha Des Fours Walderode: „byly zamítnuty Městským soudem v Praze i jeho restituční nároky na bývalé panství Hrubý Rohozec na Turnovsku.“¹⁴³

Do řízení později vstoupila Dr. Johanna Kammerlader, manželka po zesnulém Karlu Friedrichovi Des Fours Walderode. V závěti byla ustanovena univerzální dědičkou a v odkazu svého muže a jeho snah dále pokračuje. Vzhledem k tomu, že v procesu vystupovala i jako právní zástupce svého manžela je to pochopitelný tah: „Zemřelý Karel Des Fours Walderode, který usiloval o navrácení rozsáhlých nemovitostí na Jablonecku, má mít podle závěti dědice. Především je tam jeho manželka a dále má dva syny, řekl včera Walderodeho právní zástupce Felix Nevřela, podle něhož bude nyní soud zkoumat právoplatnost závěti....“¹⁴⁴ Stejný článek vyšel téhož dne i v Haló novinách s názvem Walderode má dědice.

V roce 2001 Ústavní soud v souvislosti s restitučním sporem o majetek rodu Des Fours Walderode rozhodl, že Karl Friedrich Des Fours Walderode byl československým občanem.¹⁴⁵ Tato zpráva rozpoutala na stránkách periodik velkou diskuzi a také strach. Šlo zejména o navrácení zemědělské a lesní půdy. „Potomkům Karla Des Fours Walderode dal včera Ústavní soud naději na možné získání rozsáhlého majetku jejich předka, který byl zkonfiskován podle tzv. Benešových dekretů.“¹⁴⁶

Na tuto zprávu v zápětí reagoval Petiční výbor Walderode se svým mluvčím Josefem Kunetkou, který se na stránkách novin vyjadřoval k rozhodnutí ústavního soudu: „Ústavní soud údajně dospěl k závěru, že zesnulý šlechtic Karl Des Fours Walderode byl československým občanem a že jeho restituční žádost musí opět projednat Okresní pozemkový úřad v Jablonci nad Nisou. Přestože zatím nevím přesně, podle jakého zákona Ústavní soud postupoval, jsem přesvědčen, že nejde o nabytí občanství, které splňuje zákonnou podmínku, jež by tuto osobu opravňovala k navrácení konfiskovaného majetku podle platných dekretů prezidenta Beneše....“¹⁴⁷

Petiční výbor v čele s Josefem Kunetkou se snaží shromáždit podklady o neoprávněnosti restituce a chce tedy zabránit vydání zkonfiskovaného majetku dědicům: „Jde o archivní doklady, z nichž vyplývá, že konfiskace byla opodstatněná,

¹⁴³ Petiční výbor je spokojen s rozsudkem o Walderodem, *Právo*, s. 10.

¹⁴⁴ Walderode v závěti označil své dědice, *Lidové noviny*, s. 7

¹⁴⁵ *HR restituce*, Spisovna NPÚ, s. 1.

¹⁴⁶ Ústavní soud podpořil nároky walderodeho, *Právo*, s. 1.

¹⁴⁷ Petiční výbor Walderode reaguje, *Mladá fronta Dnes*, s. 3.

že Walderode nesplnil podmínky pro udělení občanství....“¹⁴⁸ Petiční výbor se tedy ze všech sil snaží dokázat kolaboraci Karla Friedricha Des Fours Walderode a zasazuje se o nenavrácení konfiskovaného majetku, který je většinou v rukou státu, nebo drobných fyzických osob. O petičním výboru se na svých stránkách zmiňují také Haló noviny: „...*Tamní petiční výbor deset let hájí zájmy města proti nezákonné restituci Karla Walderode. Upozorňuje na chybná jednání státních úředníků a tendenční rozhodování. Turnovští dokázali v daném případě bránit poválečné zákony, o kterých pochybuje i Ústavní soud ČR. Přinesli velké množství dokladů o nacistické minulosti Karla Walderode....*“¹⁴⁹

Z toho vyplývá, že pro místní a celostátní politické představitele by bylo jen málo užitečné hájit restituční nároky rodu Des Fours Walderode, jež byly v minulosti částečně uznány soudem, neboť vzhledem k téměř nenávislným aktivitám neopomenutelné části turnovských občanů by těžko takový politik získal přízeň v dalším volebním období. Na komunální úrovni navíc téměř nepřetržitě aktivně působí jako člen zastupitelstva nebo člen rady města Josef Kunetka, který je současně mluvčím Petičního výboru.¹⁵⁰ Jestliže má město Turnov ve svém vedení osobu, která strávila posledních téměř dvacet let shromažďováním informací a podkladů proti navrácení majetku rodu Des Fours těžko můžeme očekávat, že by turnovští byli pro restituci zámku a ostatního majetku.

Kromě toho sám současný stát nechce přijít o konfiskáty, které často získal na základě kontroverzních a někdy i protiprávních praktik poválečného státu. Polistopadové republiky se tedy na jedné straně distancují od předlistopadového fungování, na straně druhé se chovají alibisticky, obzvláště pokud se týká navrácení majetku. Právní spory vede stát i s církví a celou řadou jednotlivců, kterým majetek odmítá vydat například z toho důvodu, že v objektu je provozována instituce a restituent nemá finanční nebo jiné možnosti, jak zajistit náhradu za tento prostor.

Na stránkách tisku i nadále probíhala celá kauza, která šla od jednoho soudu k druhému: „*Šance rodu Walderode dosáhnout vydání miliardového majetku ve východních Čechách se opět zvýšila. Ústavní soud zrušil rozsudek Městského*

¹⁴⁸ Restituce šlechtického majetku : Rod Des Fours Walderode, *Mladá fronta Dnes*, s. 1-3

¹⁴⁹ Kauza Des Fours Walderode zaměstnává úřady a soudy 12 let, *Haló noviny*, s. 4.

¹⁵⁰ Členem zastupitelstva ani městské rady nebyl pouze v letech 1994-1998 viz *Město Turnov* [online]. 2011 [cit. 2011-04-22]. Zastupitelstvo Města Turnova. Dostupné z WWW: <<http://www.turnov.cz/mesto-turnov/zastupitelstvo-mesta/historie-slozeni-zm-a-rm/historie-slozeni-zastupitelstev-a-rad-mesta-turnova.html>>.

soudu v Praze i rozhodnutí pozemkového úřadu v Semilech....“¹⁵¹ U velkého procenta článků, které se rodiny Des Fours Walderode týkají, se objevují nové informace o pokračování sporu, ale vzhledem k dlouhému trvání je nezbytné uvádět ve stejných článcích také předcházející průběh sporu. Veřejnost postupem času ztrácí orientaci v několik let trvajícím soudním přelíčení, a proto je nutné informace čtenářům průběžně oživovat.

V roce 2002 tedy opět vzrostla naděje na navrácení zkonfiskovaného majetku právoplatným dědicům, tedy Dr. Johanně Kammerlander. Desetiletý spor se tak dostal opět na začátek svého projednávání.

Zájem tisku o sledovanou kauzu dokládá i článek v Haló novinách: *„Bylo by asi nošením dříví do lesa připomínat čtenářům, kdo byl Karl Des Fours Walderode. O historii tohoto rodu, nacistické minulosti jeho posledního potomka a jeho zradě Československa seznamoval na stránkách Haló novin poslanec Jaroslav Štrait (KSČM), letos rozsáhlým článkem 4. února a naposledy 28. března v reakci na výrok Ústavního soudu ČR k jedné z epizod kauzy Walderode, podstatné aktuální události v jejím vývoji jsme pak podchycovali v našem zpravodajství.“*¹⁵² Sledovaná kauza samozřejmě rokem 2002 nekončí. V roce 2003 přišel velký zlom, a to když bylo prokázáno členství Karla Des Fours Walderode v Henleinově straně SdP:¹⁵³ *„Mimo jiné se nám podařilo prokázat, že Walderode se ocitl na seznamu členů Henleinovy SDP....“*¹⁵⁴ Pozemkový úřad v Semilech tedy z tohoto důvodu vydal zamítavé rozhodnutí v restituční kauze Des Fours Walderode. Zákonná dědička Johanna Kammerlander, pomocí svého právního zástupce, podává ještě v roce 2003 odvolání k Nejvyššímu soudu v Brně. Soud však žádost opět zamítá: *„Soud z formálních důvodů zamítl stížnost dědiců, kterým se nelíbil postup pozemkového úřadu v Semilech. Ten odmítl dědičce rodu Johanně Kammerlanderové vydat majetek, jehož hodnota se odhaduje na půl až tři miliardy korun.“*¹⁵⁵ Zamítnutí stížnosti ale neznamená konec nároků na vrácení majetku rodiny Des Fours Walderode. To, zda bude majetek vydán, je nadále v pravomoci Okresního soudu v Semilech. Až do dalšího otevření sporu se na novinových stránkách objevovala hlavně minulost rodiny Des Fours a debatovalo se o její příslušnosti k SdP. Otevření

¹⁵¹ Rod Walderode má naději, *Liberecký den*, s. 2-4.

¹⁵² Kauza šlechtického rodu Walderodů v zrcadle posledních deseti let, *Haló noviny*, s. 8.

¹⁵³ *HR restituce*, Spisovna NPÚ, s. 3

¹⁵⁴ Walderode nemá nárok, *Liberecký den*, s. 1.

¹⁵⁵ Rod Walderode nemá nárok na vrácení majetku, *Mladá fronta Dnes*, s. 4.

sporu u okresního soudu se stále oddalovalo: „*Soud o stamiliónový majetek šlechtické rodiny Des Four Walderode začne v srpnu nebo v září letošního roku.*“¹⁵⁶

„*První spory o stamilionové dědictví rodiny Des Fours Walderode se před soud dostanou do jednoho či dvou měsíců....*“¹⁵⁷

„*Žaloba dědičky majetku po zemřelém Karlu Des Fours Walderodovi Rakušanky Johanny Kammerlanderové, kterou chtěl Okresní soud v Semilech zprvu projednávat koncem minulého roku, se ani v nově stanoveném termínu 10. ledna nedostane do jednací síně.*“¹⁵⁸

„*Semilský okresní soud začne rozplétat spor o stamilionový majetek rodiny Des Fours Walderode....*“¹⁵⁹

„*Nejbližší termín, kdy se bude soud nároky rodu Walderode zabývat, je tak stanoven na 1. června....*“¹⁶⁰

Očekávaný a velmi dlouho odkládaný soudní spor byl otevřen u Okresního soudu v Semilech v červnu 2005, bohužel bylo líčení opět odročeno, z důvodů nesprávných katastrálních čísel pozemků:¹⁶¹ „*První z dvaadvaceti spisů restituční kauzy bývalého šlechtického rodu Des Fours Walderode otevřel včera ráno semilský okresní soud. Kvůli nesprávným katastrálním číslům pozemků však soudce Vít Záveský líčení odročil na červenec.*“¹⁶²

Líčení odročené na červenec se začalo v červenci opravdu projednávat, ale po krátké chvíli bylo opět odročeno z formálních důvodů. Samotná kauza se ale ještě v červenci rozjet stačila. Hned na začátku bylo rozhodnuto o nevydání pozemku v Daliměřicích: „*Dědička šlechtického majetku Johanna Kammerlanderová včera nedostala zpátky tři pozemky v Daliměřicích v Turnově.*“¹⁶³ Od roku 2005 bylo postupně projednáváno u Okresního soudu více jak 20 žalob podaných právním zástupcem Dr. Johanny Kammerlander, všechny se zamítavým verdiktem: „*Okresní soud v Semilech, projednávající postupně dvacet žalob Rakušanky Johanny*

¹⁵⁶ Spor o rodinný majetek míří před soud, *Mladá fronta Dnes*, s. 1.

¹⁵⁷ Kauza Walderode nabírá zpoždění, *Mladá fronta Dnes*, s. 2

¹⁵⁸ Soud opět odložil žalobu vdovy po Walderodovi, *Právo*, s. 4.

¹⁵⁹ Soud bude rozhodovat spor o majetek rodu Walederode, *Mladá fronta Dnes*, s. 1.

¹⁶⁰ Soud rozhodne případ Walderode, *Liberecký den*, s. 15.

¹⁶¹ *HR restituce*, Spisovna NPÚ, s. 12.

¹⁶² Walderode: Právo je na naší straně, *Mladá fronta Dnes*, s. 3.

¹⁶³ Soud nevydal majetek Walderode, *Mladá fronta Dnes*, s. 1.

Kammerlanderové na osoby a firmy vlastníci dnes bývalý majetek Karla Des Fours Walderoda, ve středu opět rozhodl v neprospěch Walderodovy vdovy.... ¹⁶⁴

Velký zvrat v kauze přišel v roce 2007, kdy byl Johanně Kammerlander vydán les patřící vesnici Žďárek u Turnova. Za celou dobu nebylo ještě nárokům rodiny Des Fours Walderode, ani jejím dědicům vrácena ani část majetku, která byla zabavena po druhé světové válce na základě Dekretů prezidenta republiky: *„Dědičce po zesnulém hraběti Karlovi des Fours Walderode Johanně Kammerlanderové vydal Krajský soud v Liberci les o rozloze čtvrt hektaru. Patří vesnici Žďárek u Turnova a obec se proti rozsudku dovolá k Nejvyššímu soudu v Brně....* ¹⁶⁵

Zároveň bylo ale na začátku roku rozhodnuto o nevrácení zámku Hrubý Rohozec a dalšího majetku, hlavně pozemků na Turnovsku, které byly zabaveny na základě stejného dekretu, jako výše zmíněný les ve Žďárku u Turnova: *„Podle soudu vdova po Karlu des Fours Walderodovi neprokázala, že se během druhé světové války neprovinil proti československému státu.* ¹⁶⁶

Rozhodnutím Nejvyššího soudu v Brně bylo potvrzeno vlastnictví lesa ve Žďárku u Turnova Johanně Kammerlander. Na základě vrácení lesa, probíhá celý rok 2008 na stránkách periodik víceméně strach z prolomení i dalších Dekretů prezidenta republiky. Z tohoto důvodu, tedy strachu o to, že bude muset být navrácen i zámek Hrubý Rohozec, pátrají zastupitelé města Turnov v archivech: *„Městské zastupitelstvo pověřilo svého člena Josefa Kunetku, aby se hledáním dalších důkazů zabýval...Materiály chtějí předložit Okresnímu soudu v Semilech...V Semilech by mělo padnout konečné rozhodnutí o vydání majetku včetně zámku Hrubý Rohozec....* ¹⁶⁷

Navrácením pozemku vznikl precedens, který by například podle anglosaského práva vytvářel podmínky pro opakování stejného postupu i v ostatních nárokových pozemcích a nemovitostech. Nicméně v českém právním řádu musí být precedens nejprve přijat za normativní právní akt, aby na jeho základě mohla být činěna stejná soudní rozhodnutí. I díky tomu je celá situace kolem jednání těžko přehledná a soudci nemusí nutně přihlížet k předchozím rozhodnutím svých kolegů.

¹⁶⁴ Walderodova vdova u soudu opět neuspěla, *Právo*, s. 6.

¹⁶⁵ Soud dědičce rodu Walderode vydal obecní les, *Mladá fronta Dnes*, s. 4.

¹⁶⁶ Dědička rodu neuspěla ve sporu o Hrubý Rohozec, *Mladá fronta Dnes*, s. 2-3.

¹⁶⁷ Turnov hledá důkazy proti hraběti z Hrubého Rohozce, *Liberecký deník*, s. 2.

Přidáme-li k tomu časté průtahy a odklady soudních jednání způsobené formálními i jinými důvody lze jen těžko uvěřit, že soudy jsou v tomto případě zcela neovlivněny občany a médii a všeobecnými náladami, které v českém prostředí panují.

7 Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala osvětlením případu Des Fours Walderode a obhajobou osobnosti Karla Des Fours Walderode, což se myslím z části podařilo.

Největším problémem bylo dostat se k potřebným dokumentům a archiváliím. V některých případech jsem ale bohužel nemohla uspět, např. v Národním archivu v Praze mě k potřebným dokumentům odmítli pustit, z důvodů neuzavřenosti sporu. V Národním archivu by pro mou práci byly klíčové státoobčanské záležitosti, které ovšem obsahují osobní a citlivé údaje týkající se rodiny Des Fours Walderode a jejich zapůjčení pro mou bakalářskou práci tedy nebylo možné. Ale i přesto bylo nakonec použitého materiálu dostatečné množství.

Víceméně jsem vycházela z dokumentů získaných ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Liberci a přímo ve spolupráci s vedením zámku Hrubý Rohozec. Není možné odhadnout, jak moc by materiály, které jsem nemohla prostudovat, ovlivnily výsledky a poznatky vyplývající z bakalářské práce, mohu jen doufat, že by se jednalo o minimální rozdíly.

Z prostudovaných pramenů jsem zjistila, že šlechta v českých zemích byla často perzekuována a v jistém smyslu izolována od ostatní společnosti. Definitivní tečkou za existencí šlechty byly poválečné konfiskace a další útlak těchto rodin. Určitou nadějí pro šlechtu po roce 1989, bylo období, kdy stát začal uvolňovat majetek k restitucím.

V polistopadovém období se začal objevovat velmi sporný bod restitucí, někteří restituenti majetek zpět dostali. Jiní stále čekají, nebo byly jejich nároky z různých důvodů zamítnuty.

Majetky byly konfiskovány na základě dekretů z let 1940–1945, jež jsou historickými akty, dnes však již bez aktuálního významu, ale podstatnou součástí dějin. Reprezentují československý právní řád v době nesvobody, jsou podstatnou součástí válečných i poválečných událostí na našem území. Byly vyřešeny na česko-německé úrovni Česko-německou deklarací z roku 1997, v níž se obě strany dohodly, že nebudou zatěžovat své vztahy právními a politickými problémy

minulosti. Dekrety prezidenta republiky jsou součástí právního řádu České republiky, třebaže jejich účinnost je již vyhaslá.¹⁶⁸

V kapitole, kde jsem se věnovala odrazu kauzy v tisku, jsem se snažila zmínit domnělá fakta, zdůrazňovaná Josefem Kunetkou, jež se snaží za každou cenu prokázat, že Karel Friedrich Des Fours Walderode byl kolaborant a spolupracoval za války s německou říší.

Ve stejné kapitole, jsem se zaměřila hlavně na novější tiskoviny. Je to z důvodu, velkého počtu informací, které se v tisku objevují zhruba od roku 1992-1993, kdy se datuje počátek sporu, ale i nyní v roce 2011 se v tisku objevují fakta, která vedla k pokračování sporu. Vzhledem k tomu, že spor trvá již 19 let a veřejnost postupně ztrácí návaznost, jsou k vidění články, které před uveřejněním nových fakt, informují o předešlém vývoji sporu.

Z prostudovaných materiálů vyplynulo, že navzdory členství Karla Des Fours Walderode v Henleinově Sudetoněmecké straně, je jeho případná kolaborace neprůkazná a naopak jsem objevila více informací, které podporují jinou možnost. K té přispívá i ukryvání části pražského městského archivu, archivních fondů ruských legií a archivu prvního českého odboje, které byly během války uschovány na zámku Hrubý Rohozec. Tento čin i vzpomínky některých pamětníků napovídají, že jeho členství bylo nejspíš jen formální, přestože se to po tolika desetiletích dá jen těžko dokázat. Český tisk se však jasně přiklání k názorům pana Kunetky a jeho snaze očernit jméno rodiny Des Fours Walderode téměř za každou cenu.

Zároveň se domnívám, že i kdyby Karl Des Fours Walderode byl kolaborant, současný stát již nemá žádné morální právo ubírat mu majetek, o který přišel na základě kontroverzních dekretů prezidenta republiky.

Jak již bylo zmíněno, nejvíce podkladů k této kapitole je z let 1992 až do dnes, v letech předešlých se o rodině Des Fours Walderode mnoho nedočteme a je jedno, jestli hledáme v okrese Libereckém nebo v Hradeckém. Zarážející je, že ani po druhé světové válce nebylo téma této rodiny pro veřejnost nijak podstatným a navíc to kontrastuje se současným zájmem médií o tuto kauzu.

Všechny náležitosti v mé práci se týkají rodiny Des Fours Walderode, a jako takové jsem jim věnovala třetí kapitolu, kde čtenáře seznamuji s jejím původem, s příchodem do českých zemí a také s místem, kde se rodina usídlila.

¹⁶⁸ KUKLÍK, Jan, *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*, s. 11.

Věnuji se také určitým členům rodu, kteří jsou podle mého názoru podstatní, nyní ne pro výše probíranou kauzu, ale spíše pro vývoj rodu a jeho historických souvislostí.

Místu, kde byla rodina v Čechách usídlena, se věnuje ještě moje pátá kapitola, která se zabývá hlavně zámek Hrubý Rohozec a jeho nejbližším okolím. Hrubému Rohozci se věnuji nejen v období, kdy ho vlastnili příslušníci rodu Des Fours Walderode, ale již od 13. století, kdy byly postaveny základy gotického hradu a chronologicky postupuji až do století 20. V tomto chronologickém postupu jsem se snažila zaznamenat každou důležitou událost, která se zámku týkala. Většinou šlo o jeho přestavby, kterým se podrobně věnuji hlavně v době, kdy vlastníky byli příslušníci rodu Des Fours Walederode.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, práce má v první řadě osvětlit problém restitucí, který se začal objevovat v období porevolučním. Tato práce tedy nepřináší žádný „jednotný“ návod k řešení nastalých problémů. Pouze nás informuje, že tyto problémy se vyskytují a je nezbytné se s nimi co nejdříve vyrovnat. Je velmi náročné rozhodovat o něčem, co trvá již několik let a navíc je spojeno s druhou světovou válkou.

Vyřešením restitučních nároků rodiny Des Fours Walderode, se po rozhodnutí soudu uzavře velmi důležitá část historie, která bude mít rozhodný dopad na další takto konfiskovaný majetek.

Je totiž velmi důležité zmínit, že na rozhodnutí tohoto sporu čekají další šlechtické rodiny, kterým byl majetek konfiskován na základě stejných dekretů prezidenta republiky. Český stát tedy může počítat s nárůstem restitučních žádostí, pokud tento spor bude rozhodnut ve prospěch doktorky Kammerlander. Je pro mě nepochopitelné, proč stát odmítá navrátit většinu zabaveného šlechtického majetku, který v jeho péči dost často chátrá, zatímco již teď můžeme pozorovat, že majetky, které byly některým šlechtickým rodinám navraceny, začínají prosperovat a jsou obvykle i nadále přístupné veřejnosti.

Doufám, že má práce přiblíží problém s restitucemi, a nejen s nimi, i laické veřejnosti.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

- [1] Česká a moravská šlechta v letech nacistické okupace. *Dějiny a současnost*. 1993, roč. 15, č. 1, s. 26. ISSN 0418-5129.
- [2] Československo (Slovensko). Zákon č. 64/1918 Sb., o mimořádných přechodních ustanoveních na Slovensku ze dne 10. 12. 1918.
- [3] Československo. Dekret presidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa ze dne 21. 6. 1945. In *Sbírka nařízení a zákonů státu Československého ze dne 21. 6. 1945*. 1945, 7, s. 17-20. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1945/sb07-45.pdf>>.
- [4] Československo. Ústavní dekret presidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské ze dne 2. srpna 1945. In *Sbírka nařízení a zákonů státu Československého ze dne 21. 6. 1945*. 1945, 17, s. 57-58. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1945/sb17-45.pdf>>.
- [5] Československo. Zákon č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového (zákon záborový) ze dne 16. 4. 1919.
- [6] Československo. Zákon č. 229 o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku ze dne 21. května 1991. In *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1991, 45, s. 1062-1071. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb045-91.pdf>>.
- [7] Československo. Zákon č. 243/1920 Sb., kterým se mění zákon o zrušení šlechtictví, řádů a titulů ze dne 10. dubna 1920
- [8] Československo. Zákon č. 61/1918 Sb., jímž se ruší šlechtictví, řády a tituly ze dne 10. 12. 1918.
- [9] Československo. Zákon č. 81/1920 Sb., o přidělu zabrané půdy a úpravě právních poměrů k ní (zákon přidělový) ze dne 30. 1. 1920.

- [10] Československo. Zákon ze dne 13. srpna 1947, o převodu vlastnictví majetku hlubocké větve Schwarzenbergů na zemi Českou. In *Sbírka zákonů Republiky Československé ročník 1947*. 1947, 66, s. 697-698. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1947/sb66-47.pdf>>.
- [11] Československo. Zákon ze dne 18. února 1992, kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. In *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1992, 23, s. 580-583. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb023-92.pdf>>.
- [12] Dědička rodu neuspěla ve sporu o Hrubý Rohozec. *Mladá fronta Dnes*. 6. 2. 2008, s. 2-3. ISSN 1210-1168.
- [13] Emigranti mohou žádat půdu, Walderode nikoliv. *Právo*. 9. 2. 1996, s. 3. ISSN 1211-2119.
- [14] Genealogický přehled a popis erbu rodu Des Fours. *Od Ještěda k Troskám : Vlastivědný sborník Českého ráje a Podještědí : Českodubsko, Mnichovohradištsko, Sobotecko, Turnovsko a Železnobrodsko*. 1998, č. 5-6, s. 48-50. ISSN 1214-1798.
- [15] Kauza Des Fours Walderode zaměstnává úřady a soudy 12 let. *Haló noviny*. 4. 2. 2002, s. 4. ISSN 1210-1494.
- [16] Kauza šlechtického rodu Walderodů v zrcadle posledních deseti let. *Haló noviny*. 3. 4. 2002, s. 8. ISSN 1210-1494.
- [17] Kauza Walderode nabírá zpoždění. *Mladá fronta Dnes*. 25. 9. 2004, s. 2. ISSN 1210-1168.
- [18] Kdo má půdu, je svobodný. *Respekt*. 1999, roč. 10, č. 3, s. 17. ISSN 1801-1446.
- [19] KOPÁČ, L.; ŠVESTKA, J. Úvaha nad možností převodu restitučních nároků k zemědělským pozemkům. *Právní rozhledy : časopis pro všechna právní odvětví*. 1995, roč. 2, č. 6, s. 4-11. ISSN 1210-6410.
- [20] Legislativní nouze a paragraf Walderode. *Lidové noviny*. 16. 2. 1996, s. 3-4. ISSN 0862-5921.

- [21] Liberecký deník [online]. 2011 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://liberecky.denik.cz/>>.
- [22] Lux : Walderode nesplňuje restituční podmínky. *Právo*. 16. 01. 1996, s. 4. ISSN 1211-2119.
- [23] Na vyřešení kauzy Walderode čeká dalších 95 zájemců o navrácení majetku. *Liberecký den*. 1995, 2.roč, s. 2. ISSN 1214-8571.
- [24] Petiční výbor je spokojen s rozsudkem o Walderodem. *Právo*. 31. 1. 2000, s. 10. ISSN 1211-2119.
- [25] Petiční výbor Walderode reaguje. *Mladá fronta Dnes*. 16. 6. 001, s. 3. ISSN 1210-1168.
- [26] Podle rozhodnutí soudu K. Fours Walderode majetek za dvě miliardy nezíská. *Liberecký den*. 18. 4. 1996. s. 3. ISSN 1214-8571.
- [27] Prapodivný Rumlovský metr. *Liberecký den*. 1994, 1.roč, s. 3. ISSN 1214-8571.
- [28] Restituce šlechtického majetku : Rod Des Fours Walderode. *Mladá fronta Dnes*. 21. 1. 2004, s. 1-3. ISSN 1210-1168.
- [29] Rod Walderode má naději. *Liberecký den*. 14. 3. 2002, s. 2-4.
- [30] Rod Walderode nemá nárok na vrácení majetku. *Mladá fronta Dnes*. 29. 11. 2003, s. 4. ISSN 1210-1168.
- [31] Soud bude rozhodovat spor o majetek rodu Walederode. *Mladá fronta Dnes*. 11. 4. 2005, s. 1. ISSN 1210-1168.
- [32] Soud dědičce rodu Walderode vydal obecní les. *Mladá fronta Dnes*. 6. 6. 2007, s. 4. ISSN 1210-1168.
- [33] Soud nevydal majetek Walderode. *Mladá fronta dnes*. 12. 7. 2005, s. 1. ISSN 1210-1168.
- [34] Soud opět odložil žalobu vdovy po Walderodovi. *Právo*. 8. 1. 2005, s. 4. ISSN 1211-2119.
- [35] Soud rozhodne případ Walderode. *Liberecký den*. 26. 4. 2005, s. 15. ISSN 0862-5921.

- [36] Spor o rodinný majetek mří před soud. *Mladá fronta Dnes*. 12. 7. 2004, s. 1. ISSN 1210-1168.
- [37] Turnov hledá důkazy proti hraběti z Hrubého Rohozce. *Liberecký deník*. 8. 8. 2010, s. 2. ISSN 1802-078X.
- [38] Ústavní soud podpořil nároky walderodeho. *Právo*. 14. 6. 2001, s. 1. ISSN 1211-2119.
- [39] Walderode nemá nárok. *Liberecký deník*. 20. 3. 2003. s. 1. ISSN 0862-5921.
- [40] Walderode nesplňuje restituční podmínky. *Právo*. 16. 01. 1996, s. 2. ISSN 1211-2119.
- [41] Walderode nezíská část bývalého majetku na Jablonecku. *Mladá fronta Dnes*. 18. 4. 1996, s. 2. ISSN 1210-1168.
- [42] Walderode v závěti označil své dědice. *Lidové noviny*. 22. 2. 2000, s. 7. ISSN 0862-5921.
- [43] Walderode žádá přezkoumání. *Mladá fronta Dnes*. 22. 2. 1996, s. 3. ISSN 1210-1168.
- [44] Walderode: Právo je na naší straně. *Mladá fronta dnes*. 2. 6. 2005, s. 3. ISSN 1210-1168.
- [45] Walderodova vdova u soudu opět neuspěla. *Právo*. 15. 12. 2005, s. 6. ISSN 1211-2119.

Literatura

- [46] BÍLEK, Jiří. *Pomocné technické prapory 1950-1954 : vznik, vývoj, organizace a činnost*. 1. vyd. Praha : Ústav pro soudobé dějiny ČSAV, 1992. 199 s. ISBN 80-85270-06-4.
- [47] BROD, Petr. Česká šlechta v boji proti totalitním režimům 20. století obstála. *Rozhlas* [online]. 20-11-2010 [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/otazniky/ceska-slechta-v-boji-proti-totalitnim-rezimum-20-stoleti-obstala>>.
- [48] *Cui bono restituce II.*. 2.vyd. Praha : Centrum rozvoje a prosperity, 2007. 241 s.

- [49] DEJMEK, Jindřich; KUKLÍK, Jan; NĚMEČEK, Jan. *Kauza : tzv. Benešovy dekrety : historické kořeny a souvislosti*. 1. vyd. Praha : Historický ústav Akademie věd České republiky, 1999. 101 s. ISBN 80-7286-001-1.
- [50] DOČEKAL, Boris. *Příběhy českých šlechticů*. 1. vyd. Jihlava : Listen, 2006. 173 s. ISBN 80-86526-19-4.
- [51] DROCÁR, Jan. *Historická šlechta : život po meči a po přeslici* [online]. 04. 04. 2006 [cit. 2011-03-22]. Jak jsme si zrušili šlechtu. Dostupné z WWW: <<http://www.historickaslechta.cz/jak-jsme-si-zrusili-slechtu-id2009090060-19>>.
- [52] FELCMAN, Ondřej. České hranice a jejich souvislost se sudetoněmeckou otázkou. In *Studie o sudetoněmecké otázce*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1996. s. 105-119.
- [53] HAZDRA, Zdeněk. „Mnichovské dny“ jako milník ve vztahu šlechty a novodobé české společnosti. In *Mnichov 1938 a česká : Sborník z mezinárodního sympozia k 70. Výročí mnichovské dohody*. 1. vyd. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. s. 37 - 53. ISBN 978-80-87211-06-9.
- [54] HAZDRA, Zdeněk. Ve znamení tří deklarací : Česká šlechta v době ohrožení československého státu. *Dějiny a současnost* [online]. 2009, 1, [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://dejiny.nln.cz/archiv/2009/1/ve-znameni-tri-deklaraci->>.
- [55] *HR restituce*. Trvalé uložení 2. Spisovna NPÚ v Liberci. Útvar ředitele. 120 s.
- [56] HUBÁLKOVÁ, Eva. *Majetkové restituce : problematika majetkových restitucí ve světle judiciální interpretace mezinárodní ochrany lidských práv*. Vyd. 1. Praha : ASPI, 2004. 239 s. ISBN 80-7357-032-7.
- [57] KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938). Díl první : vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)* . 1. vyd. Praha : Libri, 2000. 571 s. ISBN 80-7277-027-6.
- [58] KINDL, Milan. *Restituce v soudní praxi*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 1997. 24 s. ISBN 80-7179-140-7.

- [59] KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české XIII. : 1918-1939. 1. vyd.* Praha : Paseka, 2000. 822 s. ISBN 80-7185-328-3.
- [60] KUKLÍK, Jan. *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů : dekrety prezidenta republiky 1940-1945.* Praha : Linde, 2002. 511 s. ISBN 80-7201-352-1.
- [61] *Legislativa* [online]. 2011 [cit. 2011-04-18]. Zemský registr erbů. Dostupné z WWW: <http://www.zrecl.cz/zrecl/index_cz.php?konstran=102240000011#1918/61>.
- [62] Lidové noviny [online]. 2005 [cit. 2011-04-07]. Historie lidových novin v obrazech. Dostupné z WWW: <http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidove_noviny.htm>.
- [63] MAŠEK, Petr. *Modrá krev : minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. 2., rozš. vyd.* Praha : Mladá fronta, 1999. 330 s. ISBN 80-204-0760-X.
- [64] *Město Turnov* [online]. 2008 [cit. 2011-04-22]. Zastupitelstvo Města Turnova. Dostupné z WWW: <http://www.turnov.cz/mesto-turnov/zastupitelstvo-mesta/historie-slozeni-zm-a-rm/historie-slozeni-zastupitelstev-a-rad-mesta-turnova.html>.
- [65] *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů Česká republika : ročník 2000. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/zakon_05.html>
- [66] *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky : Československá federativní republika : České republiky / Slovenské republiky ročník 1990. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1990/1990.html>>.
- [67] *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky : České republiky / Slovenské republiky ročník 1991. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/1991.html>>.
- [68] *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky : České republiky / Slovenské republiky

- ročník 1992. Dostupné z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/1992.html>>.
- [69] *Ministerstvo vnitra* [online]. 2008 [cit. 2011-04-09]. Sbírka zákonů Česká republika ročník 1996. Dostupné z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1996/1996.html>>.
- [70] MOULIS, Miloslav. Přesuny obyvatelstva 1938-1948. In *Studie o sudetoněmecké otázce*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1996. s. 93-104.
- [71] NĚMEC, Jiří. *Pozemkové právo a trh půdy v České republice*. Vyd. 1. Praha : Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 2004. 391 s. ISBN 80-86671-12-7.
- [72] NOVÁK, František. *Hrubý Rohozec : průvodcovský text*. Pardubice : Státní památkový ústav, 1986. 439 s.
- [73] *Oficiální stránky zámku* [online]. 2010 [cit. 2010-10-10]. Hrubý Rohozec. Dostupné z WWW: <<http://www.hruby-rohozec.eu/>>.
- [74] Otázky a odpovědi. *IDNES.cz* [online]. 2011, [cit. 2011-04-07]. Dostupný z WWW:<<http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp?y=mfdnes/otazky-aodpovedi.htm>>.
- [75] *Paměti sedláka Josefa Dlaska*. Praha : Melantrich, 1941. 132 s.
- [76] PRŮCHOVÁ, Ivana. *Restituce majetku podle zákona o půdě*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1997. 279 s. ISBN 80-7179-110-5.
- [77] STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. 536 s. ISBN 80-200-0328-2.
- [78] STANĚK, Tomáš. *Perzekuce 1945 : perzekuce tzv. státně nespolehlivého obyvatelstva v českých zemích (mimo tábory a věznice) v květnu - srpnu 1945*. Vyd. 1. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1996. 231 s. ISBN 80-85241-99-4.
- [79] TRÉGL, Vladimír; WEISS, Petr. *Státní zámek Hrubý Rohozec : text pro průvodce*. 2010. 108 s.
- [80] URBAN, Otto. *Kroměřížský sněm : 1848-1849*. Vyd. 2. Praha : Argo, 1998. 109 s. ISBN 80-7203-190-2.
- [81] VLČEK, P. *Stavebně historický průzkum Hrubého Rohozce*. Praha : Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů v Praze, 1989. 202 s.

- [82] VOTÝPKA, Vladimír. *Návraty české šlechty*. 1. vyd. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2000. 423 s. ISBN 80-7185-327-5.

Seznam příloh

Příloha 1 – Zákon č. 61/1918 Sb.....	I
Příloha 2 – Prohlášení členů starých rodů.....	II
Příloha 3 – Prohlášení české a moravské šlechty v září roku 1939.	III
Příloha 4 – Zákon č. 33/1945 Sb.....	VI
Příloha 5 – Dekret prezidenta republiky 12/1945 Sb.....	IX

Příloha 1 – Zákon č. 61/1918 Sb.

61/1918 Sb.

ZÁKON

ze dne 10. prosince 1918,

jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly

§ 1

Šlechtictví a řády, jakož i veškerá z nich plynoucí práva se zrušují, rovněž tak tituly, pokud byly udělovány jako pouhá vyznamenání. V platnosti zůstávají takové tituly, na které lze splněním předepsaných podmínek nabýti právního nároku (titul doktorský, inženýrský atd.), pak tituly, jež vyjadřují skutečně zastávanou úřední hodnost, a vyznamenání udělovaná vysokými školami (čestné doktoráty a pod.). Bývalí šlechtici nesmějí užívatí svého rodného jména s přídomkem nebo dodatkem vyznačujícím šlechtictví.

§ 2

Občané republiky Československé nemohou ani v cizině platně přijímati vyznamenání, pokud byla předcházejícím paragrafem zrušena.

§ 3

Ministru vnitra ukládá se, aby v dohodě se zúčastněnými ministry zákon tento provedl.

§ 4

Zákon tento nabývá platnosti dnem vyhlášení.

Dr. Karel Kramář v.r.

A. Švehla v.r.

Legislativa [online]. 2011 [cit. 2011-04-18]. Zemský registr erbů. Dostupné z WWW: <http://www.zrecr.cz/zrecr/index_cz.php?konstran=102240000011#1918/61>.

Příloha 2 – Prohlášení členů starých rodů.

Prohlášení členů starých rodů vzhledem k nedotknutelnosti území Českého státu

Tato deklarace byla předložena prezidentu republiky Edvardu Benešovi dne 17. září 1938 ve zvláštní audienci na pražském hradě. Autorem Deklarace byl Karel Schwarzenberg, čtena byla Františkem Kinským ve jménu signatářů, představitelů to starých rodů. Originál textu Deklarace zní takto:

Pane presidente,

Za těchto dnů všechny stavy a třídy našeho národa svorně projevují svou vůli, zabránit porušení starých hranic našeho státu. Proto i řada členů starých rodů naší vlasti nás pověřila, abychom se k Vám dostavili s podobným projevem. Věrnost k českému státu, který naši předkové pomáhali budovati a po tisíc let udržeti, je pro nás povinností tak samozřejmou, že jsme se rozmyšleli ji výslovně zdůrazniti. Považujeme za svou povinnost, uchovati dědictví svých otců. Země Koruny české byly pohromadě po tolik věků a přetrvaly spolu tolik bouří, že doufáme v přežití i těchto časů nepokoje a násilí.

Naše přání, aby staré hranice České koruny zůstaly neporušeny, vychází zajisté také ze starosti o budoucnost našich potomků i z pocitu odpovědnosti za svobodu a blaho českých Němců. Naši předkové vždy usilovali o přátelský poměr obou národů v zemi usazených a tak i my toužíme po tom, aby i naši krajané německého jazyka mohli sdíleti s námi lásku k nedělitelné vlasti. Důvěřujeme, že se tak může státi. Zejména doufáme, že zásady křesťanské udrží v této zemi pořádek a vzdělanost.

Vyslovujeme víru v lepší budoucnost, ujišťujeme, že jsme si vědomi svých zděděných povinností k vlasti a ke státu, který byl domovem našich předků a jehož stará práva jsme vždy chtěli a i dnes chceme hájit.

Signatáři:

*Karel Schwarzenberg, Jan z Lobkowicz, Z. R. Kinský,
František Kinský, Zdeněk z Kolowrat, Rudolf Czernín,
Leopold Sternberg, W. Colloredo-Mansfeld, Karel Parish,
Jindřich Dobrženský, Hugo Strachwitz, Karel Belcredi.*

Historickašlechta.cz [online]. 4. 4. 2006 [cit. 2011-03-22]. Jak jsme si zrušili šlechtu. Dostupné z WWW: <<http://www.historickaslechta.cz/jak-jsme-si-zrusili-slechtu-id2009090060-19>>

Příloha 3 – Prohlášení české a moravské šlechty v září roku 1939.

Prohlášení české a moravské šlechty v září r. 1939

Slovutný pane presidente!

V poslední době bylo jednáno o postavení šlechty v českém národě a objevily se v tomto ohledu různé nejasnosti. Považujeme proto za vhodné v tomto směru podati některá vysvětlení.

Šlechta byla, jako všude, svou podstatou zřízením státním a jakožto celistvé společenství bývala ušetřena národnostních sporů. Její politické povinnosti bývaly určovány službou Českému státu a králi. Jádro tohoto stavu vždy ovšem patřilo k českému národu netoliko kulturně, nýbrž i krví a jazykem. Za ranných dob království, kdy celý venkov byl jazykově český, prostředí šlechty bylo rovněž takové. Tato šlechta, původem a jazykem česká, tvořila panující nebo politickou vrstvu Českého státu před vznikem monarchie domu Rakouského i dlouho potom. Zanechala nám památku své kultury v českých zpracováních rytířských zpěvů, v knihách zemských práv, v názvosloví vojenském, ve svých hradech a zámcích a ve vybudování institucí kulturních. Rody, které sdílely po staletí osudy českého národa a neodcizily se nikdy svému kmeni, musí i dnes býti počítány k národu, jehož krev v jejich žilách koluje.

Vedle této ryze domácí šlechty přistěhovalo se průběhem dějin a usadilo se na území českého státu mnoho rodin původu cizího, nikoli však pouze německého. Tyto rodiny, jimž příslušelo místo na sněmu, jehož jednání se v Praze, Brně a Olomouci účastnily, a jimž příslušela i vrchnostenská moc, která je spojovala stálým správním stykem s lidem, splynuly v krajích českého jazyka s národem tak, že jejich různý původ nemůže ničeho změnit na jejich nepopíratelné příslušnosti k české národní pospolitosti.

Obdobně někteří, v německém prostředí žijící potomkové českých rodin, honosících se ryze českými jmény a vzešlých z nejstarší krve české, hlásí se k národu německému, který je u vědomí jejich německého smýšlení velmi ochotně za své syny uznává a v jejich českém původu žádné překážky nevidí.

Jsme přesvědčeni, že tak jako my přiznáváme těmto jedincům právo hlásiti se k národu, uprostřed něhož žijí, který za svůj zvolili a který je za své příslušníky přijímá, tak i se strany druhé nebude nikdo příslušníkům šlechtických rodin, zde usedlých, upíratí právo, aby se hlásili k českému národu, s nímž žili jejich předkové po generace, sdílejíce práva i povinnosti, dobré i zlé, byť rodiny ty nebyly po meči vždy původu českého.

Zděděná příslušnost k národní pospolitosti není tedy určována okolnostmi dne, nýbrž jest způsobena skutečností společenství života, politické, kulturní a hospodářské spolupráce, jednotou dějin, osudu a zodpovědnosti za budoucí generace národa.

Národ český, jemuž slavnostním způsobem byla zaručena Vůdcem národa německého a říšským kancléřem jeho národní svébytnost, zajisté může považovati za své právo i svou povinnost tvrditi se vším důrazem – kdyby o tom pochybnost vznikla – skutečnost, že má českou šlechtu jako svou složku, jež od těla národního se nikdy neoddělila a nikdy svým přičiněním oddělena nebude.

Při posledním sčítání lidu v Německé Říši byla příslušnost k národnosti postavena na základ dobrovolného přiznání. Příslušné správní předpisy vycházejí ze zásady, že každý jest příslušníkem národa, s nímž se cítí intimně spjat a k němuž se hlásí. Nepochybně se budou německé říšské orgány řídit touto zásadou i na zdejším území. V plné shodě s národem německým, který žádá ode všech svých příslušníků přesné konání všech povinností vůči národní pospolitosti, jsou důvodně i český lid a česká šlechta přesvědčeni o své sounáležitosti. Vycházejíce z přesvědčení o jednotě našeho národa ve všech složkách a zejména o tom, že potomci někdejších spolutvárců a nositelů české státnosti ještě mohou svému národu a své vlasti za všech poměrů platně posloužiti, chceme se vždy a za všech okolností hlásiti k českému národu.

V září 1939

<i>Jindřich Battaglia</i>	<i>Jaroslav Lobkowicz (ml.)</i>
<i>Mikuláš Bubna z Litic</i>	<i>JUDr. Jan Lobkowicz</i>
<i>a za svého otce Michala</i>	<i>Alfons Paar</i>
<i>Dr. Josef Colloredo-Mansfeld</i>	<i>Karel Parish</i>
<i>Jeronym Colloredo-Mansfeld ml.</i>	
<i>Jeronym Colloredo-Mansfeld st.</i>	<i>Ing. Ervin Nádherný</i>
<i>Weikhard Colloredo-Mansfeld</i>	<i>Jan Pálffy jménem svým</i>
<i>Rudolf hr. Czernín</i>	<i>a za hr. Františka Josefa Czernína</i>
<i>Edmund hr. Czernín</i>	<i>Dr. Oskar Nádherný</i>
<i>Humprecht Czernín</i>	<i>Dr. Frant. Schoenborn, též</i>
<i>Jan Děpold Czernín</i>	<i>za svého bratra Ervína</i>
<i>Karel Dlouhoveský za sebe</i>	<i>Karel Schwarzenberg</i>
<i>a syny Jana a Karla</i>	<i>František Schwarzenberg</i>
<i>Jan Dobrzenský</i>	<i>a za Otakara Dobrzenského</i>

<i>Jan ml. Dobrzenský</i>	<i>Leopold Sternberg</i>
<i>Jindřich Dobrzenský</i>	<i>Arnošt Thun-Hohenstein</i>
<i>František Dobrzenský</i>	<i>Theodor Podstatský</i>
<i>Mikuláš Daczický z Heslova za sebe</i>	<i>Hugo Strachwitz</i>
<i>a bratra Bedřicha</i>	<i>Karel Belcredi</i>
<i>Dr. Hugo Daczický z Heslova</i>	<i>Alfons Karel Mensdorf-Pouilly</i>
<i>Fr. Bořek Dohalský za sebe a syna Jiřího</i>	<i>Dr. Gustav Kálnoky</i>
<i>Bratři Hildprandtovi</i>	<i>Richard Belcredi</i>
<i>Josef Hrubý z Jelení</i>	<i>Jindřich Belcredi</i>
<i>Kerssenbrock za sebe a za svého bratra</i>	<i>Alois Serényi</i>
<i>Klementa Kerssenbrocka</i>	<i>Edmund Mensdorf-Pouilly</i>
<i>Z. R. Kinský</i>	<i>Dr. Ing. Karel Pálffy</i>
<i>František Kinský</i>	<i>Dr. Bohuš Rieger</i>
<i>Bedřich Karel Kinský</i>	<i>Dr. Arnošt Schwarzenberg</i>
<i>Alfons Kinský</i>	<i>Schlik</i>
<i>Josef Kinský</i>	<i>František Schlik</i>
<i>František Antonín Kinský</i>	<i>Zikmund Schlik</i>
<i>Hanaš Kolowrat-Krakowský</i>	<i>Jindřich Schlik</i>
<i>Jaroslav Lobkowitz za sebe a Kl.</i>	<i>Max Wratislaw</i>
<i>Kerssenbrocka st.</i>	<i>Jan Mladota</i>
<i>Mořic Lobkowitz</i>	<i>Jiří Sternberg</i>
<i>Bedřich František Lobkowitz</i>	<i>Jos. Osv. Wratislaw</i>
<i>Josef Lobkowitz</i>	<i>Maxmilián Wratislaw</i>
<i>Mensdorf-Pouilly</i>	<i>René Baillet Latour</i>

Historickášlechta.cz [online]. 4. 4. 2006 [cit. 2011-03-22]. Jak jsme si zrušili šlechtu. Dostupné z WWW: <http://www.historickaslechta.cz/jak-jsme-si-zrusili-slechtu-id2009090060-19>

Příloha 4 – Zákon č. 33/1945 Sb.

33/1945 Sb.

Ústavní dekret presidenta republiky ze dne 2. srpna 1945 o úpravě
československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské

K návrhu vlády a po dohodě se Slovenskou národní radou ustanovují:

§ 1

(1) Českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské, kteří podle předpisů cizí okupační moci nabyli státní příslušnosti německé nebo maďarské, pozbyli dnem nabytí takové státní příslušnosti československého státního občanství.

(2) Ostatní českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské pozbývají československého státního občanství dnem, kdy tento dekret nabývá účinnosti.

(3) Tento dekret se nevztahuje na Němce a Maďary, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu prezidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) přihlásili v úředním hlášení za Čechy nebo Slováky.

(4) Češi, Slováci a příslušníci jiných slovanských národů, kteří se v této době přihlásili za Němce nebo Maďary, jsouce donuceni nátlakem nebo okolnostmi zvláštního zřetele hodnými, neposuzují se podle tohoto dekretu jako Němci nebo Maďaři, schválí-li krajský národní výbor osvědčení o národní spolehlivosti, které vydá příslušný okresní národní výbor (okresní správní komise) po přezkoumání uvedených skutečností.

§ 2

(1) Osobám, spadajícím pod ustanovení § 1, které prokáží, že zůstaly věrný Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod

nacistickým nebo fašistickým terorem, zachovává se československé státní občanství.

(2) Žádost o zjištění, že československé státní občanství zachovává, lze podati došesti měsíců od počátku účinnosti tohoto dekretu u místně příslušného okresního národního výboru (okresní správní komise), anebo bydlí-li žadatel v cizině, u zastupitelského úřadu. Rozhoduje o ní krajský národní výbor na návrh okresního národního výboru. Tyto osoby jest až do vyřízení žádosti považovati za československé státní občany, vydal-li jim okresní národní výbor (okresní správní komise) nebo zastupitelský úřad osvědčení o okolnostech, uvedených v předchozím odstavci.

(3) O zachování československého státního občanství příslušníků československých vojenských jednotek, kteří jsou německé nebo maďarské národnosti, rozhodne v nejkratší době z moci úřední ministerstvo vnitra na návrh ministerstva národní obrany. Až do úředního rozhodnutí jest je považovati za československé státní občany.

§ 3

Osoby, které pozbyly československého státního občanství podle § 1, mohou do šesti měsíců ode dne, který bude určen vyhláškou ministra vnitra, otištěnou ve Sbírce zákonů a nařízení, žádati u místně příslušného okresního národního výboru (okresní správní komise) nebo zastupitelského úřadu o jeho vrácení. O takovéto žádosti rozhodne podle volné úvahy krajský národní výbor na návrh okresního národního výboru; nesmí jí však vyhověti, jestliže žadatel porušil povinnosti československého státního občana. Pokud vládním nařízením nebude stanoveno jinak, platí i pro tyto případy všeobecné předpisy o nabývání československého státního občanství.

§ 4

(1) Pro účely tohoto dekretu se posuzují provdané ženy a nezletilé děti samostatně.

(2) Žádosti podle § 3, které podají manželky a nezletilé děti československých státních občanů, jest posuzovati blahovolně. Až do rozhodnutí o nich jest žadatele považovati za československé státní občany.

§ 5

Češi, Slováci a příslušníci jiných slovanských národů, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu presidenta republiky č. 16/1945 Sb.) ucházeli o udělení německé nebo maďarské státní příslušnosti, aniž k tomu byli donuceni nátlakem, anebo zvláštními okolnostmi, pozbývají československého státního občanství dnem, kdy tento dekret nabývá účinnosti.

§ 6

Tento dekret nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provede jej ministr vnitra v dohodě s ministry zahraničních věcí a národní obrany.

Dr. Beneš v. r.

Fierlinger v. r. Masaryk v. r. gen. Svoboda v. r. Nosek v. r.

KUKLÍK, T. Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů. PRAHA, 2002. S. 474.

Příloha 5 – Dekret prezidenta republiky 12/1945 Sb.

12/1945 Sb.

Dekret presidenta republiky ze dne 21. června 1945 o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa

Vycházeje vstříc volání českých a slovenských rolníků a bezzemků po důsledném uskutečnění nové pozemkové reformy a veden snahou především jednou pro vždy vzít českou a slovenskou půdu z rukou cizáckých německých a maďarských statkářů, jakož i z rukou zrádců republiky a dát ji do rukou českého a slovenského rolnictva a bezzemků, k návrhu vlády ustanovují:

§ 1

(1) S okamžitou platností a bez náhrady se konfiskuje pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je ve vlastnictví: a) všech osob německé a maďarské národnosti bez ohledu na státní příslušnost, b) zrádců a nepřátel republiky jakékoliv národnosti a státní příslušnosti, projevivších toto nepřátelství zejména za krize a války v letech 1937 až 1945, c) akciových a jiných společností a korporací, jejichž správa úmyslně a záměrně sloužila německému vedení války nebo fašistickým a nacistickým účelům.

(2) Osobám německé a maďarské národnosti, které se aktivně zúčastnily boje za zachování celistvosti a osvobození Československé republiky, se zemědělský majetek podle odstavce 1 nekonfiskuje.

(3) O tom, lze-li připustiti výjimku podle odstavce 2, rozhodne na návrh příslušné rolnické komise příslušný okresní národní výbor. Pochybné případy předloží okresní národní výbor zemskému národnímu výboru, který je se svým dobrozdáním postoupí

ke konečnému rozhodnutí ministerstvu zemědělství, které rozhodne v dohodě s ministrem vnitra.

§ 2

(1) Za osoby národnosti německé nebo maďarské jest považovati osoby, které při kterémkoliv sčítání lidu od roku 1929 se přihlásily k německé nebo maďarské národnosti nebo se staly členy národních skupin nebo útvarů nebo politických stran, sdružujících osoby německé nebo maďarské národnosti.

(2) Výjimky z ustanovení odstavce 1 budou určeny zvláštním dekretem.

§ 3

(1) Za zrádce a nepřátele československé republiky jest považovati: a) osoby, které kolektivně nebo individuálně vyvíjely činnost směřující proti státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti, demokraticko-republikánské státní formě, bezpečnosti a obraně Československé republiky, které k takové činnosti podněcovaly nebo jiné osoby svéstí hleděly a záměrně a aktivně podporovaly jakýkoliv způsobem německé a maďarské okupanty, b) z právnických osob ty, jejichž správa záměrně a aktivně sloužila německému nebo maďarskému vedení války nebo fašistickým a nacistickým účelům.

(2) O tom, zdali fysická nebo právnická osoba spadá pod ustanovení odstavce 1, písm. a), b), rozhoduje zemský národní výbor, v jehož obvodě dotčená nemovitost leží, podle návrhu příslušného okresního národního výboru. Pochybné případy předloží zemský národní výbor ke konečnému rozhodnutí ministerstvu zemědělství, které rozhodne v dohodě s ministerstvem vnitra.

§ 4

Zemědělským majetkem (§ 1, odst. 1) jest rozuměti zemědělskou a lesní půdu, k ní patřící budovy a zařízení, závody zemědělského průmyslu, sloužící vlastnímu zemědělskému a lesnímu hospodářství, jakož i movité příslušenství (živý a mrtvý inventář) a všechna práva, která jsou spojena s držbou zkonfiskovaného majetku anebo jeho části.

§ 5

(1) Je-li zemědělský majetek, konfiskovaný podle § 1, v nájmu (pachtu) zrušují se všechny nájemní (pachtovní) smlouvy. Je-li však nájemcem (pachtýřem) osoba, mající nárok na přiděl půdy (§ 7, odst. 1), může jí býti ponecháno dosavadní užívání do konce hospodářského roku. Nebude-li pronajatý (pachtovaný) zemědělský majetek z jakýchkoliv důvodů přidělen, zaplatí nájemce (pachtýř) nájemné (pachtovné) Národnímu pozemkovému fondu (§ 6, odst. 1). Pokud konfiskací jsou dotčeny fyzické nebo právnické osoby, jež nespadají pod § 3, poskytne jim Národní pozemkový fond náhradu na návrh místního národního výboru za běžné náklady a investice.

(2) Patronátní práva a povinnosti, vážnoucí na zemědělských majetcích, konfiskovaných podle § 1, zanikají dnem konfiskace. V případech zvláštního zřetele hodných poskytne Národní pozemkový fond náhradu.

(3) Otázka dluhů a nároků, vážnoucích na konfiskovaných majetcích (§ 1), vyřeší se vládním nařízením. Platy, penze, daně a jiná běžná vydání hradí prozatím národní správce.

§ 6

(1) Zemědělský majetek, konfiskovaný podle § 1, spravuje až do odevzdání přidělcům Národní pozemkový fond při ministerstvu zemědělství, který se tímto zřizuje. Vláda se pověřuje vydání statut tohoto fondu.

(2) Souvislé lesní plochy ve výměře nad 50 ha, konfiskované podle § 1, převezme stát. Pokud konfiskované lesní plochy není možno spojit v souvislý celek se státní lesní půdou a pokud nepřesahují 100 ha, odevzdá je Národní pozemkový fond příslušnému národnímu výboru.

§ 7

(1) Ze zemědělského majetku, spravovaného Národním pozemkovým fondem, bude se přidělovati půda do vlastnictví osob slovanské národnosti:

- a) deputátníkovi a zemědělskému dělníkovi ve výměře až do 8 ha orné anebo až do 12 ha zemědělské půdy vzhledem na její bonitu,

b) malozemědělci ve výměře doplňující jím dosud vlastněný pozemkový majetek nejvýše do 8 ha orné anebo až do 12 ha zemědělské půdy vzhledem na její bonitu,

c) mnohočlenné zemědělské rodině ve výměře doplňující jí dosud vlastněný pozemkový majetek nejvýše do 10 ha orné anebo až do 13 ha zemědělské půdy

vzhledem na její bonitu,

d) obcím a okresům k veřejným účelům,

e) stavebním, zemědělským a jiným družstvům, složeným z oprávněných uchazečů podle písm. a), b), c), a f),

f) dělníkům, veřejným a soukromým zaměstnancům a maloživnostníkům pro stavbu vlastního domu anebo na zařízení zahrady ve výměře nejvýše do 0,5 ha.

(2) V okresích s převážnou většinou obyvatelstva německé národnosti, není-li uchazečů české nebo jiné slovanské národnosti, kvalifikovaných podle odstavce 1, písm. a) až f), zůstává půda ve správě Národního pozemkového fondu pro potřeby vnitřního osídlení.

(3) Lesní půda do 50 ha, resp. do 100 ha (§ 6, odst. 2) se může přiděliti obcím a lesním družstvům. Tato půda podléhá státnímu dozoru.

(4) Konfiskované budovy, zařízení, sloužící vlastnímu zemědělskému nebo lesnímu hospodářství, závody zemědělského průmyslu, sady, památnosti, archivy a pod., jakož i všechny konfiskované nemovitosti, pokud nebudou přiděleny veřejnoprávním subjektům, mohou se přiděliti do vlastnictví:

a) družstev, utvořených z oprávněných uchazečů za účelem společného užívání,

b) výjimečně jednotlivcům (přídělčům), uvedeným v odstavci 1 písm. a) až c).

(5) O tom, zda konfiskovaný majetek se přidělí družstvům nebo jednotlivcům se rozhodne obdobně podle § 9.

(6) Přednostní právo na příděl mají osoby, které se vyznamenaly a zasloužily v národně-osvobozovacím boji, zejména vojáci a partyzáni, bývalí političtí vězňové a deportovaní a jejich rodinní příslušníci i zákonní dědicové, jakož i rolníci poškození válkou. Přednostní právo jest náležitě prokázati.

§ 8

Zciziti, pronajmouti nebo zatížití majetek, přidělený podle § 7, lze jen s předcházejícím schválením Národního pozemkového fondu.

§ 9

- (1) Při místním národním výboru, v jehož obvodu se nachází konfiskovaný majetek, zvolí si uchazeči, příslušní podle § 7, odst. 1, písm. a), b), c), d) a f), místní rolnickou komisi, skládající se nejvíce z 10 členů.
- (2) Zástupci místních rolnických komisí zvolí na schůzi okresní rolnickou komisi při okresním národním výboru, která může mít nejvýše 10 členů.
- (3) Místní rolnická komise vypracuje přidělový plán s návrhem na úhradu (§ 10) za přidělený majetek a předloží jej ke schválení okresní rolnické komisi.
- (4) Okresní rolnická komise prozkoumá předložené přidělové plány a návrhy na úhradu a na jejich základě vypracuje přidělový plán a rozvrh úhrad pro celý okres. Není-li rozporu mezi přidělovými plány a návrhy na úhradu, předloženými jednotlivými místními rolnickými komisemi, anebo dojde-li mezi nimi k dohodě, jest okresní přidělový plán a rozvrh úhrad po schválení podle odstavce 5 právoplatný.
- (5) Přidělový plán okresní rolnické komise s rozvrhem úhrad předloží se ihned zemskému národnímu výboru, který jej se svým dobrozdáním postoupí ministerstvu zemědělství, které může přidělový plán s rozvrhem úhrad změnit, kdyby byly ohroženy důležité veřejné nebo národní zájmy, anebo nebylo-li dbáno ustanovení § 7, odst. 1, písm. a) až f). Pokud jde o závody zemědělského průmyslu (§ 7, odst. 4), učiní ministerstvo zemědělství, pokud by šlo o přiděl podle § 7, odst. 4, písm. b), příslušné rozhodnutí v dohodě s ministerstvem výživy.
- (6) Nemůže-li okresní rolnická komise překonati rozpory mezi přidělovými plány a návrhy na úhradu místních rolnických komisí a nedojde-li k dohodě, anebo vznikne-li rozpor mezi okresními rolnickými komisemi sousedních okresů, předloží okresní rolnická komise věc zemskému národnímu výboru, který ji se svým dobrozdáním postoupí ke konečnému rozhodnutí ministerstvu zemědělství.
- (7) Ministerstvo zemědělství a zemský národní výbor vysílají k okresní rolnické komisi pomocné orgány, které pomáhají při technických přidělových pracech.

§ 10

- (1) Návrh na úhradu se má určit podle výnosnosti, polohy, vzdálenosti a stavu obdělání půdy

(hnojení, setba a sadba) a podle majetkových a rodinných poměrů přídělce, a to: a) nejméně ve výši hodnoty jedné průměrné roční úrody na navrhované výměře půdy, b) nejvýše ve výši dvou průměrných ročních úrod na navrhované výměře půdy, c) úhrada za přidělené budovy má se určit ve výši 1 až 3 ročního nájemného přidělované budovy. Nájemné může být v každém případě vyjádřeno v naturáliích.

(2) Úhrada za přidělený živý a mrtvý inventář a jiná zařízení bude určena podle směrnic, které vypracují zemské národní výbory a schválí ministerstvo zemědělství.

§ 11

(1) Určená úhrada se splácí: 1. jednorázově, nejpozději do 12 měsíců od převzetí držby přídělu, v penězích nebo v naturáliích, nebo 2. ve splátkách v penězích nebo v naturáliích, a to: a) 10 % úhrady za půdu a příslušenství jest zaplatiti při převzetí přidělené půdy. Na návrh místní rolnické komise, který jest podati již v přidělovém plánu (§ 9), může Národní pozemkový fond povolit odklad první splátky nejvýše na tři roky; b) V případech zvláštního zřetele hodných a sociálně odůvodněných může Národní pozemkový fond na návrh rolnických komisí prominouti přídělci úhradu a příslušný zemědělský majetek přidělit bezplatně především osobám, majícím přednostní právo na příděl (§ 7, odst. 6).

(2) V případech zvláštního zřetele hodných a sociálně odůvodněných může Národní pozemkový fond na návrh rolnických komisí prominouti přídělci úhradu a příslušný zemědělský majetek přidělit bezplatně především osobám, majícím přednostní právo na příděl (§ 7, odst. 6).

§ 12

Úhradu splácejí přídělci Národnímu pozemkovému fondu podle plánu jím vydaného. Této bude použito k hrazení dluhů a závazků, váznoucích na konfiskovaných majetcích, pokud tyto dluhy a závazky budou uznány a převzaty, dále k hrazení válečných škod a škod, způsobených na majetku osob perzekvovaných po čas okupace z důvodů národních, politických a rasových, ke zvelebení zemědělské produkce a pro vnitřní osídlení. Případné přebytky Národního pozemkového fondu připadají státní pokladně.

§ 13

- (1) V úhradě, určené podle § 10, zahrnuty jsou všechny výdaje a poplatky, spojené s konfiskací
- (§ 1), přidělením (§ 7) a knihovním převedením zkonfiskovaného majetku.
- (2) Zápis přidělu do pozemkových knih obstará Národní pozemkový fond na vlastní útraty.
- (3) Převody majetku podle tohoto dekretu jsou osvobozeny od poplatků a dávek.

§ 14

Tento dekret nabývá účinnosti v zemích České a Moravskoslezské dnem vyhlášení; provedou jej ministři zemědělství, financí, spravedlnosti, vnitra a výživy.

Dr. Beneš v. r.

Fierlinger v. r. Nosek v. r.

Dr. Stránský v. r. Dr. Šrobár v. r.

Řuriš v. r. Majer v. r.

KUKLÍK, T. Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů. PRAHA, 2002. s. 448.